

บทที่ 4

การสร้างความเป็นทันสมัย

หัวข้อเรื่อง

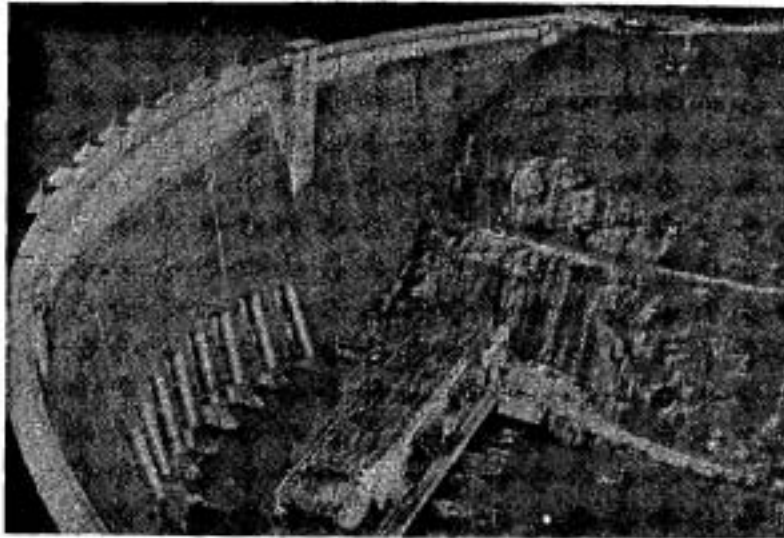
1. ความหมายของกระบวนการสร้างความเป็นทันสมัย
2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสร้างความเป็นทันสมัย
3. ลักษณะของกระบวนการสร้างความเป็นทันสมัย
4. ขั้นตอนของกระบวนการสร้างความเป็นทันสมัย
5. การสร้างความเป็นทันสมัยกับการเมือง
6. การสร้างความเป็นทันสมัยทางการเมืองกับการพัฒนาการเมือง
7. วิกฤติการณ์ของการพัฒนาการเมือง

แนวคิด

1. กระบวนการสร้างความเป็นทันสมัยเป็นกระบวนการทางเศรษฐกิจสังคมที่สลับซับซ้อน
2. กระบวนการนี้มีความสัมพันธ์กับการเมืองอย่างใกล้ชิด
3. ระบบการเมืองที่ทันสมัยไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นระบบการเมืองที่พัฒนาแล้ว

วัตถุประสงค์

- เมื่อศึกษาจบบทที่ 4 แล้ว นักศึกษาสามารถ
1. อธิบายความหมายของกระบวนการสร้างความเป็นทันสมัยได้
 2. วิเคราะห์องค์ประกอบของกระบวนการนี้ได้
 3. อธิบายลักษณะและขั้นตอนของกระบวนการนี้ได้
 4. วิเคราะห์ผลกระทบที่กระบวนการนี้มีต่อการเมืองได้
 5. อธิบายความแตกต่างระหว่างระบบการเมืองที่ทันสมัยกับระบบการเมืองที่พัฒนาแล้วได้

นิยาม

คำว่า “การสร้างความเป็นทันสมัย” (Modernization) นี้ นักวิชาการในสาขาต่าง ๆ ได้นำมาใช้เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ในลักษณะที่แตกต่างกันไป เช่น นักรัฐศาสตร์จะพิจารณาถึงการสร้างความเป็นทันสมัยทางการเมือง (Political Modernization) นักเศรษฐศาสตร์จะพิจารณาถึงการสร้างความเป็นทันสมัยทางเศรษฐกิจ (Economic Modernization) นักการบริหารก็พิจารณาถึงการสร้างความเป็นทันสมัยทางการบริหาร (Administrative Modernization) และนักการศึกษา ก็จะพิจารณาถึงการสร้างความเป็นทันสมัยทางการศึกษา (Educational Modernization) เหล่านี้เป็นต้น ซึ่งเราจะพบได้ว่านักวิชาการในแต่ละสาขาจะมองคำว่า การสร้างความเป็นทันสมัยในลักษณะที่แตกต่างกันไป กล่าวคือบางคนมองว่า Modernization เป็นรูปแบบหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม บางคนมองว่า Modernization ก็คือกระบวนการเอาอย่างประเทศตะวันตก (Westernization) บางคนมองว่า Modernization ก็คือการมีรัฐบาลหรือการปกครองโดยรัฐธรรมนูญแบบประชาธิปไตยอย่างในประเทศยุโรปตะวันตก บางคนก็บอกว่า Modernization หมายถึงประเด็นหรือกระบวนการใด ๆ ของสังคมที่ทันสมัยแล้ว

เพื่อที่เราจะสามารถพิจารณาสาระตลอดจนความสัมพันธ์ที่กระบวนการนี้พึงมีต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ เราจำเป็นต้องทำความเข้าใจกับความหมายหรือนิยามของคำว่า "กระบวนการสร้างความเป็นทันสมัย" หรือ Modernization เสียก่อน

Syed Hussein Alatas อ้างว่า Modernization คือ "กระบวนการที่นำเอาความรู้ทางวิทยาศาสตร์แผนใหม่อันเกี่ยวโยงครอบคลุมในทุกแง่ของชีวิตมนุษย์มาใช้ในระดับต่าง ๆ กัน ครั้งแรกเกิดขึ้นในโลกตะวันตก และต่อมาได้ขยายออกไปยังซีกโลกอื่น ๆ โดยวิธีการและจากกลุ่มต่าง ๆ อันมีเป้าหมายที่สำคัญยิ่ง คือ ต้องการให้มีชีวิตที่ดีและเป็นน่าพึงพอใจอันเป็นที่ยอมรับของคนในสังคมนั้น ๆ"¹

Cyril E. Black กล่าวไว้ว่า Modernization คือ "กระบวนการซึ่งสถาบันที่วิวัฒนาการแต่อดีตได้ปรับตัวให้เข้ากับหน้าที่ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วอันสะท้อนให้เห็นถึงการเพิ่มพูนความรู้ของมนุษย์อย่างไม่เคยปรากฏมาก่อนในการเข้าควบคุมสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นผลจากการปฏิวัติทางวิทยาศาสตร์ นั่นเอง"²

David E. Apter อ้างว่า Modernization เป็นกรณีหนึ่งของการพัฒนา หมายถึงสภาพการณ์ 3 ประการ คือ

1. ระบบสังคมที่สามารถสร้างสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมาโดยที่ระบบไม่ล้มสลาย (สิ่งใหม่ ๆ นี้รวมถึงความเชื่อที่สำคัญ ๆ ที่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงด้วย)
2. โครงสร้างทางสังคมที่แตกต่างหลายหลากและมีความยืดหยุ่น
3. ขอบข่ายทางสังคมเอื้ออำนวยต่อการก่อให้เกิดความรู้และความชำนาญซึ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิตในโลกที่เจริญทางด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี³

Edward Shils อ้างว่า กระบวนการ Modernization เป็นกระบวนการที่ทำให้สาธารณชนต่างมีความเข้าใจในวิถีชีวิตแบบใหม่ มีความกระตือรือร้น ไม่ถูกขงจากอำนาจภายนอก และสามารถใช้อย่างมีประสิทธิภาพและความคิดสร้างสรรค์เพื่อความก้าวหน้าอย่างไม่มีขอบเขตจำกัด⁴

James O'Connell กล่าวว่า Modernization อาจแยกเป็นประเด็นต่าง ๆ ได้ 3 ประเด็น คือ

1. มีการคิดค้นแสวงหาความรู้แบบใหม่อย่างต่อเนื่อง เชื่อในความเป็นเหตุเป็นผลของสรรพสิ่ง ไม่เชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ปราศจากเหตุผล หรือมีลัทธิทางวิทยาศาสตร์ เชื่อในวิธีการแบบวิทยาศาสตร์ เช่นมีการตั้งข้อสมมติฐาน หาข้อมูลเพื่อพิสูจน์ข้อสมมติฐานนั้น ๆ เป็นต้น
2. มีการใช้เครื่องมือและเทคนิคที่ทันสมัยมากมาย

3. มีโครงสร้างทางสังคมที่ยืดหยุ่นและมีเอกลักษณ์ที่คงอยู่ นั่นคือ สังคมที่มีความเป็นทันสมัยแล้วนั้นจะมีโครงสร้างทางสังคมที่สามารถตอบสนองความต้องการแปลก ๆ ใหม่ ๆ ได้โดยที่ไม่แตกสลาย⁵

Talcott Parsons นักสังคมวิทยาสำนัก Structural-Functional อ้างว่า Modernization เป็นกระบวนการที่มุ่งไปสู่สังคมที่พัฒนาให้เป็นทันสมัยแล้ว ซึ่งจะมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. Universalistic กล่าวคือ กฎ ระเบียบของสังคมจะบังคับให้กับทุกคน ไม่มีบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดมีอภิสิทธิ์เหนือกฎหมายได้

2. Specific กล่าวคือ จะต้องมีการแบ่งงานกันทำตามความชำนาญงานเฉพาะด้านมาก ไม่มีลักษณะของการก้าวก่ายในหน้าที่ ทุกคนรู้เป้าหมายของการทำงานเป็นอย่างดี

3. Achievement สังคมที่เป็นทันสมัยแล้วนั้นจะยึดหลักสัมฤทธิ์ผล หรือระบบคุณธรรม ไม่ใช่ระบบเครือญาติ เพื่อนพ้องอย่างไรในสังคมแบบเก่า

4. Secularization กล่าวคือ ประชาชนมีความเชื่อตลอดจนการดำเนินชีวิตอย่างมีเหตุมีผล ไม่เชื่ออย่างมงาย⁶

Almond กับ Powell มีแนวความคิดในลักษณะเกี่ยวกับ Parson กล่าวคือ มองว่า Modernization เป็นกระบวนการที่สังคมแบบดั้งเดิมดำเนินไปโดยมุ่งที่จะให้เกิดความเป็นทันสมัย โดย

1. ทำให้โครงสร้างสังคมมีลักษณะหลายหลากซับซ้อนมากยิ่งขึ้น (Structural Differentiation)

2. สร้างความเชื่อ ตลอดจนวัฒนธรรมที่เป็นแบบโลก ต่อต้านความคิด หรือความเชื่อ และวัฒนธรรมที่มั่งงายปราศจากเหตุผล (Secularization of Political Culture)⁷

Samuel P. Huntington อ้างว่า Modernization เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านของแนวความคิดและกิจกรรมของมนุษย์ กล่าวคือ

ในทางจิตวิทยา Modernization จะเกี่ยวข้องกับ การเปลี่ยนค่านิยมทัศนคติ และความคาดหวังที่เป็นพื้นฐานสำคัญ ๆ คนในสังคมดั้งเดิมจะคาดหวังหรือเชื่อว่าสังคมและธรรมชาติจะดำเนินไปตามแนวทางของมันเอง และไม่เชื่อว่ามนุษย์จะสามารถเปลี่ยนแปลงหรือควบคุมสภาพธรรมชาติได้ส่วน คนในสังคมที่ทันสมัยแล้วนั้นจะมี "บุคลิกแบบยืดหยุ่น" (Mobile Personality) ซึ่งหมายถึงมีความสามารถที่จะปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมได้ดี การเปลี่ยนความเชื่อนี้ยังหมายถึงการที่คนหันเหจากความจงรักภักดี และยึดมั่นอยู่กับกลุ่มที่เป็นส่วนตัว (เช่น ครอบครัว ญาติมิตร และกลุ่มชนบท) ไปยึดมั่นกับกลุ่มที่ไม่เป็นส่วนตัว

(เช่น ชนชั้น และชาติ) ส่วนค่านิยมนั้นคนจะเปลี่ยนจากค่านิยมที่อยู่ในลักษณะเฉพาะเจาะจง (Particularistic) ไปเป็นค่านิยมที่มีลักษณะสากล (Universalistic) อันยึดหลักสัมฤทธิ์ผล (Achievement) มากกว่าหลักการสืบทอดทางสายเลือดในการสรรหาบุคคลเข้าสู่ตำแหน่งใด ๆ

ในทางการเรียนรู้ Modernization จะเกี่ยวข้องกับการขยายขยายความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมอย่างมาก และจะกระจุกกระจายไปทั่วทั้งสังคม ทำให้คนมีระดับการอ่านออกเขียนได้และมีการสื่อสารมวลชนเพิ่มขึ้น

ในทางประชากรศาสตร์ Modernization หมายถึงการเปลี่ยนแปลงในแบบแผนของการดำเนินชีวิต อายุและสุขภาพของคนยืนยาวยิ่งขึ้น มีการเคลื่อนย้ายในด้านอาชีพ กล่าวคือ มีอาชีพที่ดีกว่าเดิม มีการเคลื่อนย้ายที่อยู่อาศัยไปอยู่ในเมือง ทำให้ประชากรในเมืองเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ในขณะที่ประชากรในชนบทลดลง

ในทางสังคม Modernization มีแนวโน้มว่าจะเสริมให้ครอบครัวและกลุ่มปฐมภูมิอื่น ๆ มีบทบาทแบบกระจายและช่วยให้กลุ่มทุติยภูมิมียบทบาทหน้าที่เฉพาะเจาะจงยิ่งขึ้น

ในทางเศรษฐกิจ Modernization จะทำให้กิจกรรมต่าง ๆ ในทางเศรษฐกิจมีความซับซ้อนยิ่งขึ้น ระดับของความชำนาญในงานอาชีพเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว อัตราส่วนระหว่างทุนต่อแรงงานเพิ่มขึ้น การเกษตรเพื่อเลี้ยงชีพจะเปลี่ยนเป็นการเกษตรเพื่อการตลาด และเกษตรกรรมในตัวเองลดความสำคัญลงเมื่อเทียบกับกิจกรรมทางการค้า การอุตสาหกรรม และกิจกรรมที่ไม่ใช่เกษตรกรรมอื่น ๆ กิจกรรมทางเศรษฐกิจนี้มีแนวโน้มว่าจะขยายตัวออกไปยังส่วนต่าง ๆ ของสังคม และมีการรวมอำนาจกิจกรรมในระดับชาติไว้ที่ศูนย์กลาง พร้อมกับมีตลาดระดับชาติ รวมทั้งสถาบันเศรษฐกิจระดับชาติเกิดขึ้นด้วย ในเวลาต่อมาระดับของความกินดีอยู่ดีทางเศรษฐกิจของประชาชนจะเพิ่มขึ้น ในขณะที่ความไม่เสมอภาคจะลดลง^๑

ส่วนความหมายของ Modernization ที่น่าสนใจอีกจำนวนหนึ่งได้จากการประชุมที่ Hakone ในญี่ปุ่น ค.ศ. 1960 ซึ่งเรียกว่า "The Conference on Modern Japan" และที่ประชุมได้เสนอลักษณะ หรือตัวชี้ให้เห็นถึงความเป็นทันสมัยซึ่งประกอบด้วย ๘ ประการ คือ

1. ประชากรรวมตัวกันอาศัยอยู่ในเมืองค่อนข้างมาก และในสังคมโดยส่วนรวมจะมีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองเพิ่มขึ้น
2. มีการใช้พลังงานจากสิ่งที่ไม่มีชีวิตในระดับที่ค่อนข้างสูง สินค้าหมุนเวียนกว้างขวาง และกิจการด้านบริการเพิ่มมากขึ้น
3. สมาชิกของสังคมมีการติดต่อร่วมกิจกรรมอย่างกว้างขวาง และจะเข้ามีส่วนร่วมในกิจการทางเศรษฐกิจและการเมืองมากขึ้น

4. การจับกลุ่มกันแบบสืบทอดกันมาหรือแบบชุมชนจะสลายไป นำไปสู่การเคลื่อนย้ายทางสังคมส่วนบุคคลมากยิ่งขึ้นกว่าเก่าและบุคคลจะเข้าไปดำเนินกิจกรรมในสังคมในลักษณะที่กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

5. มีการอ่านออกเขียนได้มากยิ่งขึ้น อันเป็นผลจากการที่บุคคลมีแนวโน้มของความเชื่อที่มีเหตุผล และเป็นวิทยาศาสตร์

6. ข่ายของการสื่อสารมวลชนมีลักษณะที่กว้างและแทรกซึมไปทุกสัดส่วนของสังคม

7. สถาบันทางสังคมที่มีขนาดใหญ่มีมากขึ้น เช่น สถาบันของรัฐ สถาบันธุรกิจ การอุตสาหกรรม และมีสถานการณ์บังคับบัญชาแบบระบบราชการในการดำเนินการของสถาบันเหล่านี้

8. ประชากรส่วนใหญ่จะอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของหน่วยที่เรียกว่า ชาติ ซึ่งมีลักษณะของความเป็นเอกภาพสูง และหน่วยเหล่านี้จะมีการดำเนินกิจกรรมระหว่างกันที่เรียกว่าความสัมพันธ์ระหว่างประเทศนั่นเอง⁹

ปัจจัยหรือประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ Modernization

จากนิยามของนักวิชาการซึ่งได้กล่าวมาแล้วข้างต้น เราจะพบว่า Modernization จะเกี่ยวข้องกับประเด็นทางเศรษฐกิจ สังคม ในหลายประการซึ่งเราอาจจะสรุปเป็นประเด็นใหญ่ ๆ ได้ดังต่อไปนี้

1. **Westernization** เนื่องจากกระบวนการสร้างความเป็นทันสมัยเกิดขึ้นครั้งแรกในประเทศตะวันตกก่อน แล้วจึงค่อย ๆ ขยายออกจนเป็นปรากฏการณ์ที่เป็นที่ยอมรับกันทั่วโลก ประเทศต้องพัฒนาในโลกแอฟเอเชีย ออฟริกา และลาตินอเมริกา จึงพากันมุ่งหวังที่จะสร้างความเป็นทันสมัยให้กับสังคมของตนเอง โดยยึดรูปแบบตลอดจนกระบวนการของประเทศตะวันตกเป็นหลัก

2. **Industrialization** หมายถึงกระบวนการทำให้สังคมมีความก้าวหน้าเป็นสังคมอุตสาหกรรมซึ่งเกี่ยวข้องกับ Modernization อย่างใกล้ชิด กล่าวคือ ผลจาก Industrialization จะทำให้สังคมที่เดิมชามีความกระตือรือร้น สร้างบทบาทและหน้าที่ใหม่ ๆ มีเครื่องมือใหม่ ๆ ซึ่งขึ้นอยู่กับการใช้เครื่องจักรกลมากขึ้น David Apter จึงสรุปว่า Industrialization นับได้ว่าเป็นประเด็นหนึ่งของ Modernization กล่าวคือ "เป็นช่วงหนึ่งของสังคมมีบทบาทหน้าที่สำคัญ ๆ เกี่ยวเนื่องกับการผลิต"¹⁰ และ Apter ได้สรุปความสัมพันธ์ระหว่าง Industrialization กับ Modernization ไว้ว่า "เป็นไปได้ที่สังคมจะเป็นทันสมัย โดยมีการอุตสาหกรรมไม่มากนัก....เป็นไปได้ที่ประเทศที่กำลังดำเนินการไปสู่ความเป็นทันสมัยจะมีเมืองอุตสาหกรรมขนาดใหญ่แต่ไม่มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของอุตสาหกรรม เพราะว่าอุตสาหกรรมนี้เป็นเพียงส่วนขยายของระบบอุตสาหกรรม"

กรรมของประเทศอื่นเท่านั้น.... แต่เป็นไปไม่ได้ที่สังคมจะมี Industrialization แล้ว โดยปราศจากกระบวนการ Modernization"¹¹

จึงอาจสรุปได้ว่า Industrialization จะมีลักษณะที่เป็นพลวัต (Dynamic) มากกว่า Modernization แต่มีกระบวนการที่ค่อนข้างจะแคบ และเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันน้อยกว่า Modernization

3. **Urbanization** หมายถึงกระบวนการทำให้เป็นเมืองซึ่งกระบวนการ Modernization นี้ เราอาจมองได้จากระดับของ Urbanization ทั้งนี้เพราะผลจาก Modernization จะทำให้ประชาชนเข้ามาอาศัยหางานทำในเมืองมากขึ้น ระบบเศรษฐกิจจะถูกรวมศูนย์ขึ้นอยู่กับเมืองเป็นหลัก โอกาสในการจ้างงานในเมืองจึงมีมากทั้งสวัสดิการต่าง ๆ ของคนในเมืองดีกว่าชนบทมาก

4. **Economic Development** กระบวนการ Modernization เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจในหลายด้าน เช่น มีการใช้แรงงานไอน้ำ ไฟฟ้า และพลังงานอะตอมแทนแรงงานคนและสัตว์ พัฒนาเครื่องมือและเทคโนโลยีที่ทันสมัย ระดับฝีมือแรงงานมากขึ้น ตลอดจนเกิดการผลิตเพื่อการตลาดเข้ามาแทนที่ การผลิตเพื่อยังชีพอันเป็นการเพิ่มรายได้เฉลี่ยตัวหัวของประชากรให้เพิ่มมากขึ้น นั่นคือเพิ่มความกินที่อยู่ดีของประชากรให้มากขึ้นนั่นเอง

5. **Social Mobilization** ซึ่งเป็นกระบวนการทางจิตวิทยาเกี่ยวเนื่องกับการที่คนเปลี่ยนค่านิยม ทัศนคติและความคาดหวังแบบเก่าไปสู่แบบใหม่ ดังที่ Karl Deutsch ได้ให้ความหมายของ Social Mobilization ไว้ว่าเป็น "กระบวนการซึ่งกลุ่มความยึดมั่นผูกพันทางสังคม เศรษฐกิจ และจิตวิทยาแบบเก่า ๆ ผูก่อนหรือแตกสลายไปและประชาชนจึงพร้อมที่จะรับเอาแบบแผนของการเรียนรู้และพฤติกรรมใหม่ ๆ"¹² ผลจาก Modernization จะทำให้คนได้รับการเรียนรู้มากขึ้น มีการศึกษาที่ดี มีสื่อสารมวลชนต่าง ๆ อันเป็นผลให้คนเข้าใจปัญหาต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น และจะใช้วิธีการที่เป็นวิทยาศาสตร์ที่มีเหตุมีผลในการแก้ปัญหาของตน

6. **Participation** หรือการเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม ผลประการหนึ่งของกระบวนการ Modernization ก็คือการศึกษาที่คนมีการเรียนรู้มากขึ้น มีการสื่อสารคมนาคมดีขึ้น มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น กลุ่มเหล่านี้มีผลประโยชน์และอุดมการณ์ของมันเอง ซึ่งบางครั้งจะขัดกับกลุ่มอื่น ๆ โดยเฉพาะในเรื่องของการแจกแจงแบ่งสรรสิ่งที่มีคุณค่า ซึ่งมีอยู่อย่างจำกัดในทุก ๆ สังคม กลุ่มเหล่านี้จึงพยายามทุกวิถีทางที่จะรักษาผลประโยชน์หรือสัดส่วนที่ตนเองควรจะได้ รวมทั้งพยายามให้ได้เพิ่มมากขึ้น การเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการ

การจัดสรรหรือกำหนดนโยบายซึ่งเกิดขึ้น ฉะนั้นในสังคมที่มีความเป็นทันสมัยนั้นจึงมักจะมีประชาชนกลุ่มต่าง ๆ เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ กันมาก

7. **Differentiation** หมายถึงกระบวนการที่โครงสร้างของสังคมมีความแตกต่างหลายหลากและระดับซับซ้อนยิ่งขึ้น บทบาทและหน้าที่ต่าง ๆ มีมากขึ้น และมีระดับของความชำนาญงานเฉพาะด้านสูง (Specialization) เกิดกลุ่มต่าง ๆ เช่น สมาคมอาชีพ กลุ่มทางสังคม พรรคการเมือง ฯลฯ มากมาย ในการที่จะพิจารณาว่าสังคมใดมีระดับของความทันสมัยมากน้อยขนาดใดเราอาจจะดูได้จากระดับของ Differentiation ของสังคมนั้นได้

8. **Secularization** หมายถึงกระบวนการของความมีเหตุผลแบบทางโลก กล่าวคือเชื่อว่าทุกอย่างต้องมีที่มาและเราสามารถที่จะค้นพบได้โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ไม่เชื่อในสิ่งที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้หรือสิ่งที่มองาย ฉะนั้นเมื่อสังคมทันสมัยยิ่งขึ้น คนมีโอกาสดูแลเรียนรู้แสวงหาข้อเท็จจริงและได้สัมผัสกับการค้นพบใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น ความเชื่อแบบเก่า ๆ จึงถูกกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เข้าไปแทนที่ มีการหาข้อมูลพิสูจน์ข้อเท็จจริงในปรากฏการณ์ใด ๆ

ลักษณะของ Modernization

เราอาจกล่าวได้ว่ากระบวนการสร้างความเป็นทันสมัยนี้เป็นสะพานที่จะเชื่อมโยงระหว่างสังคมเก่ากับสังคมใหม่ ซึ่งลักษณะโดยทั่วไปพอจะจำแนกได้เป็น ๑ ประการ ดังต่อไปนี้¹³

1. **Modernization** เป็นกระบวนการปฏิวัติ กล่าวคือ กระบวนการเปลี่ยนแปลงนี้จะมีผลให้วิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ถูกแปรเปลี่ยนไปอย่างหน้ามือเป็นหลังมือ คนจะประสบกับสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ อย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน และการเปลี่ยนแปลงนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงที่พื้นฐานของความคิด เศรษฐกิจและสังคมของมวลมนุษยชาติ

2. **Modernization** เป็นกระบวนการที่ซับซ้อน เราได้กล่าวมาแล้วในตอนต้นว่าการเปลี่ยนแปลงชนิดนี้จะเกี่ยวเนื่องกับการเปลี่ยนแปลงในแทบทุกเรื่อง ครอบคลุมถึงความคิด ตลอดจนพฤติกรรมของมนุษย์มีปัจจัยต่าง ๆ เกี่ยวข้องอยู่มากมาย เช่น การปฏิวัติอุตสาหกรรม การสร้างชุมชนเมือง การเปลี่ยนแปลงจิตสำนึกทางสังคม (Social Mobilization) การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง การพัฒนาเศรษฐกิจ และการมีโครงสร้างทางสังคมที่แตกต่างซับซ้อนกัน เป็นต้น

3. **Modernization** เป็นกระบวนการที่เป็นระบบ เมื่อด้านใดด้านหนึ่งของชีวิตสังคมแปรเปลี่ยนไปจะยังผลให้อีกด้านต่าง ๆ กระทบกระเทือนแปรเปลี่ยนไปด้วย สาระสำคัญของกระบวนการสร้างความเป็นทันสมัยจึงเกี่ยวเนื่องกันเป็นอย่างมาก

4. Modernization เป็นกระบวนการที่ครอบคลุมทั้งโลกกระบวนการนี้เริ่มขึ้นในประเทศยุโรปก่อน ต่อมาได้ขยายความคิดและรูปแบบพฤติกรรมไปยังประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก จนถือได้ว่าการสร้างความเป็นทันสมัยนี้เป็นปรากฏการณ์ที่ยอมรับกันในทุกสังคม

5. Modernization เป็นกระบวนการที่ยาวนาน การเปลี่ยนแปลงชนิดนี้เป็นกระบวนการที่ต้องการเวลา แม้ว่าการสร้างความเป็นทันสมัยจะมีลักษณะของการปฏิวัติเมื่อเปรียบเทียบกับสังคมเก่า แต่ก็มีลักษณะเป็นวิวัฒนาการ เมื่อคำนึงถึงระยะเวลาที่เปลี่ยนแปลงเหล่านี้จะเกิดขึ้น สังคมตะวันตกใช้เวลาหลายศตวรรษกว่าที่จะสร้างความเป็นทันสมัยขึ้นมาได้ แม้ว่าสังคมปัจจุบันจะใช้เวลาในการเปลี่ยนแปลงน้อยลง แต่ระยะเวลาที่จะเปลี่ยนจากสังคมเก่าไปสู่สังคมใหม่ยังต้องใช้วัดกันด้วยช่วงอายุของคนเป็นเกณฑ์

6. Modernization เป็นกระบวนการที่มีลำดับขั้นตอน นั่นคือเป็นการเปลี่ยนแปลงจากลักษณะดั้งเดิมไปสู่ลักษณะที่เป็นทันสมัยอย่างเป็นลำดับ ซึ่งอาจแบ่งออกได้เป็นช่วง ๆ หลายช่วง บางสังคมอาจเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเป็นทันสมัยหลายช่วงกว่าอีกสังคมหนึ่ง ทั้งนี้ก็โดยพิจารณาจากจุดต่าง ๆ ที่อยู่ระหว่างความเป็นดั้งเดิมกับความเป็นทันสมัยนั่นเอง

7. Modernization เป็นกระบวนการที่สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคมที่ทันสมัยนั้นจะมีปัจจัยหลายประการที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน จึงเป็นที่เชื่อกันว่ากระบวนการสร้างความเป็นทันสมัยนี้มีแนวโน้มที่จะนำสังคมต่าง ๆ ไปสู่การรวมตัวกันอย่างเป็นเอกภาพ

8. Modernization เป็นกระบวนการที่กลับสู่สภาพเดิมไม่ได้ นั่นคือ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเป็นทันสมัยแล้ว กระบวนการนี้ก็จะดำเนินรุดหน้าต่อไปเรื่อย ๆ อาจจะมีการหยุดชะงักบ้าง แต่จะไม่มีวันถอยหลังกลับสู่ภาวะเก่าเป็นอันขาด เช่น สังคมที่มีคนอ่านออกเขียนได้สูง มีชุมชนเมืองและการพัฒนาอุตสาหกรรมแล้วจะไม่แปรเปลี่ยนไปสู่สภาพเก่าที่คนไม่รู้หนังสือหรือเกิดเป็นสังคมเกษตรแบบเดิม

9. Modernization เป็นกระบวนการที่ก้าวหน้า ผลกระทบของการสร้างความเป็นทันสมัย อาจเป็นเรื่องลึกซึ้งในหลายด้าน แต่ในระยะยาวแล้วกระบวนการนี้เป็นกระบวนการที่ไม่อาจจะหลีกเลี่ยงได้ และยังเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาของทุกสังคมด้วย ในช่วงแรก ๆ ของการเปลี่ยนแปลงนี้ค่าของความสูญเสียอาจจะสูงมาก แต่ความสัมฤทธิ์ภาพของการจัดระเบียบสังคม การเมือง และเศรษฐกิจแบบสมัยใหม่เป็นสิ่งที่คุ้มค่าในระยะยาว กระบวนการนี้จะทำให้มนุษย์มีความกินดีอยู่ดีขึ้นทั้งในด้านวัตถุและจิตใจ

ขั้นตอนของ Modernization

กระบวนการสร้างความเป็นทันสมัยนี้เป็นไปด้วยขั้นตอนและประเด็นต่าง ๆ ที่เป็นปัญหามีความตึงเครียด และความเสี่ยงในอัตราสูง ขั้นตอนที่เป็นปัญหาที่สำคัญยิ่งซึ่งชาติต่าง ๆ ทั่วโลกส่วนใหญ่จะประสบ C.E. Black ได้จำแนกออกเป็น 4 ขั้นตอนด้วยกันดังต่อไปนี้¹⁴

1. การท้าทายของความเป็นทันสมัย ทุกสังคมจะประสบกับการท้าทายจากความเป็นทันสมัย สังคมที่สร้างความเป็นทันสมัยในระยะแรก ๆ จะไม่ค่อยประสบปัญหามากนัก เพราะสามารถที่จะนำเอาวิทยาการความรู้แปลก ๆ ใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ได้เป็นอย่างมาก ซึ่งความรู้และเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เกิดขึ้นในช่วงศตวรรษที่ 15 และมีการปฏิวัติทางวิทยาศาสตร์อย่างกว้างขวางในศตวรรษที่ 16 ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ การสร้างชุมชนและการเลื่อนชั้นทางสังคมมีมาก และนำไปสู่การสร้างองค์กรที่มีประสิทธิภาพ มีการพัฒนาวิธีการคมนาคมสื่อสาร การพัฒนาธุรกิจและมีการรวมกลุ่มทางการเมืองขึ้น กษัตริย์ในสังคมเก่าจำเป็นต้องขยายพระราชอำนาจ ปรับระบบการบริหารและระบบการเก็บภาษีเสียใหม่เพื่อให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ อันเป็นผลให้อำนาจของขุนนางลดน้อยถอยลง

แต่ทั้ง ๆ ที่มีการยอมรับทัศนคติที่เป็นวิทยาศาสตร์ตลอดจนผลที่เกิดจากกระบวนการนี้กันอย่างกว้างขวางก็ตาม วิธีการดำเนินชีวิตสมัยใหม่ก็หาได้ซึมซาบเข้าไปในทุกส่วนของสังคมไม่ ผู้ปกครองนั้นจะยอมรับในความจำเป็นที่ต้องปฏิรูป ซึ่งโดยปกติผู้ปกครองจะพิทักษ์ผลประโยชน์ของพวกเขา ผู้ผลิตและชาวเมืองจากผู้มีอิทธิพลที่อยู่ต่างจังหวัดหรือในชนบทซึ่งมีพื้นฐานจากชาวนา แต่การปฏิรูปนี้คงอยู่ในลักษณะที่ไม่เปลี่ยนแปลงอะไรมากเกินขอบเขตของชนบทรวมนิยมประเพณีดั้งเดิมนัก กล่าวคือ คงรักษาไว้ซึ่งอภิสิทธิ์และความมั่งคั่งของกลุ่มผู้ปกครอง เมื่อสถานการณ์บังคับผู้ปกครองอาจจะเปลี่ยนไปบ้างโดยอาจสนองตอบต่อความต้องการที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่ก็ได้มีการคำนวณไว้ล่วงหน้าแล้วว่าการตอบสนองนี้จะไม่ไปทำลายอภิสิทธิ์ที่พวกตนมีอยู่แต่เท่าก่อน

2. ความเป็นปีกแผ่นของผู้นำที่เป็นทันสมัย ถือได้ว่าวิกฤตการณ์ที่สำคัญยิ่งของความทันสมัยทางการเมืองคือเรื่องราวของการเปลี่ยนแปลงมีอำนาจจากผู้นำดั้งเดิมไปสู่ผู้นำสมัยใหม่ การต่อสู้เพื่อแย่งชิงอำนาจทางการเมืองนี้เราอาจสรุปได้เป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นแรกผู้นำทางการเมืองมีความตั้งใจอันแน่วแน่ในการที่จะนำสังคมไปสู่ความเป็นทันสมัย ผู้นำพวกนี้อาจจะเป็นสมาชิกของผู้นำเก่าหรืออาจเป็นผู้นำใหม่ซึ่งเป็นตัวแทนของผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นใหม่ก็ได้ กระบวนการนี้อาจใช้เวลานับศตวรรษในการที่จะทำให้ความเป็นทันสมัยในรูปแบบต่าง ๆ เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางและกลายเป็นฐานสนับสนุนให้ผู้นำสมัยใหม่ได้ ขั้นที่สอง

ประชาชนและที่ตั้งสถาบันดั้งเดิมซึ่งเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตแบบเก่า ๆ หันมายอมรับวิถีชีวิตในสังคมอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น การเกษตรกรรมในตัวเองลดความสำคัญลงเพื่อเปรียบเทียบกับการค้า การบริการและการอุตสาหกรรมขั้นสุดท้าย ในสังคมที่สถาบันทางการเมืองยังไม่มีการสร้างสถาบันนี้ขึ้นมา สร้างองค์กรทางการเมืองอื่น ๆ ขึ้นมา มีการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ และมีเสถียรภาพพอสมควร

3. การปฏิรูปทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นภาวะที่เกิดขึ้นในช่วงหลังจากการปฏิวัติ รัฐประหาร การทำสงครามปลดแอกและการรวมชาติ ช่วงนี้เป็นการเปลี่ยนค่านิยมและวิถีชีวิตของมนุษย์ในทุก ๆ ด้านอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อนในประวัติศาสตร์ มีการปฏิวัติในทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างกว้างขวาง ผลจากการนี้ทำให้ผู้คนผูกพันกับชุมชนระดับชาติมากกว่าชุมชนท้องถิ่น ประชากรมากกว่าครึ่งที่เปลี่ยนอาชีพจากเกษตรกรรมไปเป็นผู้ผลิตสินค้าอุตสาหกรรม ประกอบอาชีพขนส่ง การค้าและบริการ และมีการย้ายที่อยู่อาศัยเข้าสู่ตัวเมืองเพิ่มมากขึ้น

นอกจากนี้ผลกระทบของการปฏิรูปยังก่อให้เกิดทั้งประโยชน์และภาระอันหนักหน่วงอีกมาก กล่าวคือ ประชากรส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาและการสาธารณสุขดีขึ้นกว่าเดิม สภาพความเป็นอยู่ดีกว่าเดิมและจะนำไปสู่การขยายฐานะและชนชั้นใหม่ ฐานะทางการเมืองตลอดจนอำนาจทางการเมืองจึงต้องแปรเปลี่ยนตามไปด้วย ในสมัยก่อนหรือแม้ในช่วงต้น ๆ ของการปฏิรูปนั้นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่อยู่ในอำนาจมีอยู่ไม่มาก ไม่ก็กลุ่มโดยเฉพาะพวกเจ้าของที่ดิน ต่อมาเมื่อมีการปฏิรูปแล้วชนชั้นนักธุรกิจ การค้า ผู้เชี่ยวชาญสาขาต่าง ๆ เริ่มเข้าไปมีบทบาท มีอำนาจในการต่อรองมากขึ้น ประชากรที่เข้าข้องเกี่ยวในทางการเมืองอันเป็นผลมาจากระบบการศึกษาที่ดี จากการเป็นสมาชิกขององค์กรหรือสถาบันทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองใด ๆ ก็ดี จะเพิ่มมากขึ้น รัฐบาลจึงจำเป็นต้องเพิ่มภาระในการสนองตอบความต้องการต่าง ๆ ที่เพิ่มขึ้นมาด้วย

4. ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสังคม สังคมที่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันนี้เป็นสังคมที่การรวมกลุ่มแบบเก่า ๆ โดยอาศัยท้องถิ่น อาชีพ หรือความผูกพันส่วนตัวเป็นฐานนั้นสลายตัวไป คนจะผูกพันอยู่กับเมืองและหน่วยงานอุตสาหกรรมที่กว้างและซับซ้อนขึ้น คนในสังคมอุตสาหกรรมจึงมักจะค่อนข้างโดดเดี่ยว แต่ก็มีโอกาสที่ดีกว่า ได้รับส่วนแบ่งจากการแบ่งสรรทรัพยากรหรือสิ่งที่มีคุณค่าของสังคม เช่น การศึกษา สินค้า และบริการที่ดีกว่าเก่า

ตรงกันที่จะใช้วัดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสังคมมีอยู่หลายประการด้วยกัน เช่น สัดส่วนของประชากรที่ข้องเกี่ยวกับการผลิตสินค้าและบริการต่อประชากรที่ทำการเกษตรและผลิตสินค้าขั้นปฐมอื่น ๆ และเมื่อพัฒนาไป ความมั่งคั่งจะกระจายไปทั่วทั้งสังคมอย่างถ้วนถึงมาตรฐานการศึกษาขั้นมัธยมศึกษาว่า 4 ใน 5 ส่วน และในจำนวนนี้มากกว่า 1 ใน 3 ส่วน ที่

ศึกษาต่อในชั้นอุดมศึกษา หรือเราอาจจะสรุปได้ว่าขั้นสูงสุดของสังคมที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันก็คือสังคมพระศรีอารยณ์นั่นเอง

การสร้างความเป็นทันสมัยกับการเมือง

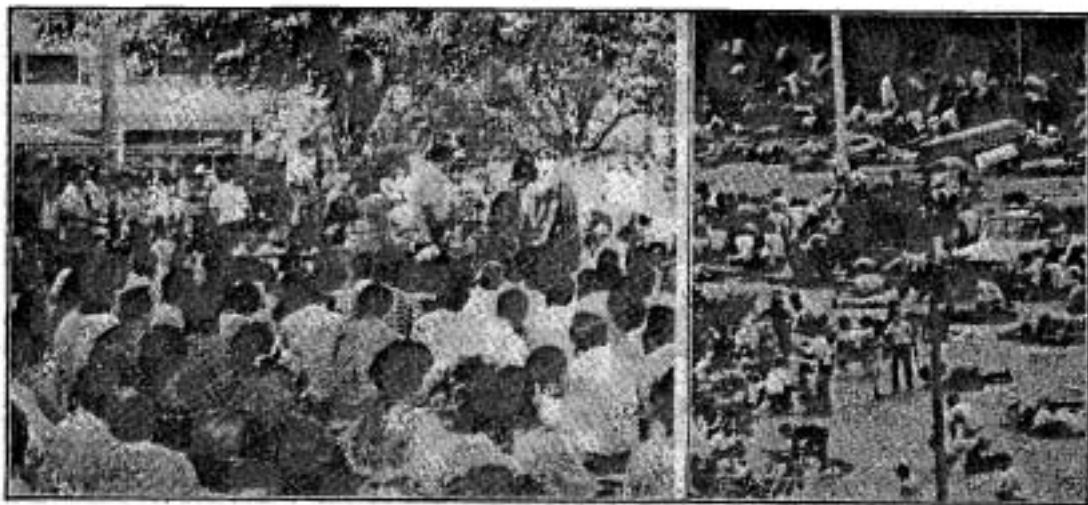
จากนิยามข้างต้น เราจะพบว่า Modernization เป็นกระบวนการที่สลับซับซ้อนเกี่ยวพันกับทุกแง่ของชีวิตมนุษย์ในสังคม เป็นกระบวนการที่เปลี่ยนแปลงสภาพ "ดั้งเดิม" ให้เป็น "ทันสมัย" กล่าวคือ มีสภาพของความเป็นเมืองมากขึ้นอย่างรวดเร็ว จำนวนคนที่มีความรู้เพิ่มมากขึ้นมีการสร้างการอุตสาหกรรมแทนการเกษตร เราได้ประชาชาติต่อคนเขิบสูงขึ้นคนได้รับข่าวสารเพิ่มมากขึ้น เป็นต้น ผลจากการเปลี่ยนแปลงในประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้จะทำให้องค์กรทางสังคมแบบดั้งเดิมสลายตัว หรือไม่ก็จำเป็นต้องปรับปรุงตนเองทำหน้าที่เฉพาะอย่างยิ่งขึ้น เช่น ระบบครอบครัวรวมซึ่งมีคนหลายรุ่นอยู่รวมกัน จะเปลี่ยนไปสู่ระบบครอบครัวเดี่ยว ซึ่งมีคนอยู่เพียง 2 รุ่น คือพ่อแม่กับลูก นั่นคือครอบครัวจะเล็กลง และแยกตัวออกจากครอบครัวใหญ่ หน้าที่ซึ่งเคยมีอยู่จากครอบครัวใหญ่จะหมดไปและครอบครัวเล็กจะหันมาทำหน้าที่บางอย่าง กล่าวคือ เมื่อก่อนปู่ย่าตายาย อาจทำหน้าที่ให้การศึกษา อบรม ฝึกอาชีพ ฯลฯ เมื่อพ่อแม่แยกตัวออกมา พ่อแม่ก็ต้องทำงานเลี้ยงครอบครัว หน้าที่ในการให้การศึกษาจึงต้องตกเป็นของโรงเรียน หน้าที่อื่น ๆ ก็ตกอยู่กับสถาบันของสังคมที่สร้างขึ้นมาเพื่อรองรับหรือสนองตอบต่อความต้องการของคนในด้านนั้น ๆ ครอบครัวจึงต้องยึดเอาหน้าที่บางอย่างไว้คือ การให้การอบรมบุตร เป็นต้น

นอกจากนี้การสร้างความเป็นทันสมัยจะนำไปสู่ความขัดแย้งในระหว่างค่านิยมแบบเก่ากับแบบใหม่ และค่านิยมแบบใหม่นี้เองจะเป็นตัวป้อนทำลายฐานอำนาจของสถาบันเก่า ๆ ให้เสื่อมลง ก่อนที่สถาบันใหม่ ๆ อันเป็นที่ยอมรับของคนกลุ่มใหม่จะเข้ามาแทนที่ คนกลุ่มใหม่นี้เองจะเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครอง และการเมืองเพิ่มยิ่งขึ้น ถ้าเรามองว่าการเมืองเป็นเรื่องของการใช้อำนาจในการแบ่งสรรทรัพยากรและสิ่งที่มีคุณค่าในสังคม การต่อสู้ทางการเมืองก็คือการต่อสู้กันระหว่างกลุ่มต่าง ๆ เพื่อเข้าไปมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะและนโยบาย หรือ Outputs ที่ออกมาจากระบบการเมืองนี้มักจะกว้างและครอบคลุมไปในทุกแง่มุมของการดำรงอยู่ของมนุษย์ในสังคม

Samuel Huntington ได้สรุปปัจจัย 2 ประการที่เป็นปัจจัยของการสร้างความเป็นทันสมัยซึ่งเกี่ยวพันกับการเมืองอย่างใกล้ชิดที่สุด¹⁵ คือ

1. **Social Mobilization** กระบวนการนี้จะช่วยส่งเสริมให้คนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น นั่นคือเมื่อมีการสร้างความเป็นทันสมัยเกิดเมืองขึ้นมากมาย มีการให้การ

ศึกษาเพิ่มขอบข่ายของการสื่อสารมวลชน ฯลฯ จะยังผลให้คนมีความคาดหวังทะเยอทะยาน
 ยิ่งขึ้น กล่าวคือ เมื่อคนอพยพจากชนบทเข้าสู่เมืองละทิ้งความคิด ความเชื่อ และค่านิยมแบบ
 เก่า ๆ หันมายึดถือเอาสิ่งใหม่ ๆ ที่มีเหตุผลมากกว่า พวกนี้จะพบว่าความต้องการของพวกเขา
 จะแปรเปลี่ยนไปมาก พวกนี้ต้องการงานที่มั่นคงมีหลักแหล่งที่อยู่อาศัยที่ดี มีการประกันสังคม
 ในยามเจ็บป่วย หรือตกงาน หรือในยามชราภาพ ต้องการรักษาพยาบาลฟรีในยามฉุกเฉินหรือ
 ได้รับความเจ็บจากเครื่องจักรกลที่พวกเขาไม่คุ้นเคย พวกนี้ต้องการความช่วยเหลือในยามที่จะ
 ต้องเสี่ยงกับสภาวะทางเศรษฐกิจที่ตกต่ำ ค่าเช่าและดอกเบี้ยสูง หรือราคาสินค้า ที่สำคัญที่
 พวกเขาซื้อหรือขายเกิดสูงหรือตกต่ำอย่างมาก พวกนี้ต้องการการศึกษาทั้งสำหรับตัวเขาเอง
 และบุตรหลาน กล่าวได้โดยสรุปว่าคนต้องการบริการของรัฐในขอบเขตและปริมาณที่เพิ่มมาก
 ขึ้น ความต้องการเหล่านี้จะมีแรงกดดันทางการเมืองยังผลให้รัฐจำเป็นต้องขยายขอบเขตและ
 ข่ายงานที่เกี่ยวข้องให้ใหญ่โตยิ่งขึ้น ในราวกลางทศวรรษที่ 1950 งบประมาณของรัฐในประเทศ
 ค่อยพัฒนาที่มีรายได้ประชาชาติต่ำกว่า US\$ 100 มีเพียง 10% ของผลผลิตรวมของประเทศ
 (GNP) ส่วนในประเทศที่พัฒนาแล้ว กล่าวคือมีรายได้ประชาชาติตั้งแต่ US\$ 900 ขึ้นไปนั้น
 งบประมาณของรัฐจะมีประมาณ 30% ของ GNP

นั่นคือเมื่อเกิดกระบวนการ Social Mobilization ที่เป็นไปอย่างรวดเร็วก็จะมีแนวโน้ม
 ที่จะก่อให้เกิดแรงผลักดันให้มีการปฏิรูปทางการเมืองและการบริหารขึ้น รัฐจำเป็นต้องเพิ่ม
 ความสามารถของตัวเอง เช่น เพิ่มเจ้าหน้าที่ สร้างองค์กรหรือสถาบันใหม่ ๆ เพิ่มประสิทธิภาพ
 ให้กับองค์กรหรือสถาบันเก่าให้พอเพียงที่จะสนองตอบต่อความต้องการหรือความคาดหวังใหม่ ๆ
 ได้

แต่ถ้ารัฐบาลองค์กรหรือสถาบันทางการเมืองที่แข็ง ไม่สามารถที่จะจัดการกับข้อเรียกร้องที่เกิดจากความต้องการใหม่ ๆ นี้ได้ การเมืองของรัฐนั้นอาจจะเกิดการไร้เสถียรภาพได้ ดังนั้นเราจึงพบได้ว่ากระบวนการ Social Mobilization จะมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการไร้เสถียรภาพทางการเมือง ทั้งนี้จากการศึกษาของ Ivo K. และ R.L. Feierabend และ B.A. Nesvold พบว่าระดับของการอ่านออกเขียนได้ ซึ่งเป็นครุฑุณีตัวสำคัญของกระบวนการ Social Mobilization นั้น มีความสัมพันธ์กับเสถียรภาพทางการเมือง ดังตารางต่อไปนี้¹⁶

ระดับของการอ่านออกเขียนได้	จำนวนประเทศ	จำนวนประเทศที่ไร้เสถียรภาพ	เปอร์เซ็นต์ประเทศที่ไร้เสถียรภาพ
ต่ำกว่า 10%	6	3	50.0
10% - 25%	12	10	83.3
25% - 60%	23	22	95.6
60% - 90%	15	12	80.0
สูงกว่า 90%	23	5	21.7

จากตารางข้างบนชี้ให้เห็นว่าประเทศที่เป็นทันสมัยแล้วนั้นจะเป็นประเทศที่มีเสถียรภาพ ส่วนประเทศที่อยู่ในช่วงของการสร้างความเป็นทันสมัยจะเป็นประเทศที่ไร้เสถียรภาพ

นอกจากนี้ Tanter และ Midlarsky ยังพบว่ายิ่งขยายการศึกษาไปยังประชาชนเร็วมากขึ้นเท่าใดแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดการโค่นล้มรัฐบาลก็จะมีมากขึ้นเท่านั้น¹⁷ และ Huntington ยังตั้งข้อสังเกตไว้อีกว่า การศึกษาในชั้นอุดมศึกษาของประเทศกำลังพัฒนา ไม่ได้มีการวางแผนว่าจะผลิตบัณฑิตเพื่อสนองตอบต่อความต้องการของประเทศ โดยเฉพาะในแง่ของงานฝีมือ ส่วนใหญ่จะผลิตบัณฑิตในสาขาต่าง ๆ โดยเฉพาะทางด้านสังคมศาสตร์ออกมามากมาย ในขณะที่ประเทศกำลังขาดแคลนแรงงานฝีมืออย่างมาก พวกเขาผลิตช่างงานนี้เองจะมีส่วนสำคัญในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบที่ใช้กำลังรุนแรงในลักษณะที่แตกต่างกันไป¹⁸

2. การพัฒนาเศรษฐกิจ ในที่นี้หมายถึงความเจริญเติบโตในกิจกรรมทางเศรษฐกิจและผลผลิตของสังคมทั้งหมด ซึ่งอาจวัดได้จากผลผลิตประชาชาติรายหัว ระดับของลักษณะการผลิตแบบอุตสาหกรรม คนมีชีวิตที่ดีขึ้นมีจำนวนแพทย์ โรงพยาบาลมากขึ้น เป็นต้น ถ้ามองกันในระยะยาวแล้วนั้นการพัฒนาเศรษฐกิจจะช่วยทำให้สังคมมีประสิทธิภาพในการสนองตอบต่อความต้องการใหม่ๆ เพิ่มขึ้น จึงมีแนวโน้มว่าจะช่วยลดความไม่สบายอารมณ์ และความไร้เสถียรภาพทางการเมืองลงได้ และในระยะสั้นปรากฏการณ์ของการพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศกำลังพัฒนามักจะนำไปสู่ความไม่เท่าเทียมกันในรายได้มากขึ้น ความเจริญทางเศรษฐกิจจะตกอยู่ในมือของคนส่วนน้อย ในขณะที่คนส่วนใหญ่จะยิ่งจนลง เพราะในระยะแรกของการพัฒนามักจะตามมาด้วยภาวะเงินเฟ้อ ราคาสินค้าที่สำคัญและจำเป็นต่อการครองชีพจะขึ้นเร็วกว่าอัตราการรายได้ วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจนี้เองจะเป็นผลให้เกิดข้อเรียกร้อง ซึ่งจะสร้างแรงกดดันทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ ขึ้นมา กระทรวงกลาโหมของสหรัฐอเมริกาได้ทำการวิจัยและพบว่าประเทศที่อยู่ในช่วงของการพัฒนานั้นจะมีข้อขัดแย้งในทางการเมืองมาก

ตารางผลผลิตประชาชาติต่อบุคคลกับข้อขัดแย้งที่รุนแรง ปี 1958-1965¹⁹

ฐานะทางเศรษฐกิจ	จำนวน ประเทศ	จำนวนประเทศ ที่มีการขัดแย้ง	เปอร์เซ็นต์ของ ประเทศที่มีการ ขัดแย้ง	จำนวนข้อขัดแย้ง ทั้งหมดในกลุ่ม	จำนวนข้อขัดแย้ง เฉลี่ยต่อประเทศ
ยากจนมาก (ต่ำกว่า US\$ 100)	38	32	87%	72	1.9
ยากจน (\$100 - \$249)	32	22	69	41	1.3
ฐานะปานกลาง (\$250 - \$749)	37	18	48	40	1.1
มั่งคั่ง (๑759 ขึ้นไป)	27	10	37	11	0.4
รวม	134	82	61%	164	1.2

เราจึงอาจจะสรุปอย่างกว้าง ๆ ได้ว่า Modernization ในประเด็นที่เกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจและ Social Mobilization จะมีความสัมพันธ์กับเสถียรภาพทางการเมืองในแง่ที่ว่าสภาพความเป็นเมืองการศึกษา ตลอดจนสื่อสารมวลชนต่าง ๆ จะมีส่วนเสริมให้วิถีการดำเนินชีวิตของคนเปลี่ยนไป หันมายอมรับในเหตุในผล วัฒนธรรม ความเชื่อแบบดั้งเดิมจะสลายไป คนจะมีความทะเยอทะยาน มีความต้องการแปลก ๆ ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น ในขณะที่เดียวกันสังคมดั้งเดิมนั้นแม้จะมีการเปลี่ยนแปลง แต่อัตราการเปลี่ยนแปลงสถาบันเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสนองตอบเป็นไปในอัตราที่ช้ากว่าความต้องการที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ช่องว่างนี้จะทำให้ประชาชนเกิดความไม่สบายอารมณ์ ไม่พึงพอใจขึ้นมา อย่างไรก็ตาม ความไม่สบายอารมณ์นี้อาจจะค่อย ๆ หดหายไป ถ้าหากว่าสังคมนั้นเปิดโอกาสให้คนสามารถยับยั้งฐานะทางเศรษฐกิจสังคมได้อย่างเสรี แต่ในสังคมที่ไม่เปิดโอกาสนี้ให้ หนทางเดียวที่ประชาชนจะทำได้เพื่อให้ความต้องการได้รับการตอบสนองก็คือการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง แต่เข้าสังคมซึ่งประกอบด้วยสถาบันทางการเมืองที่ไร้ประสิทธิภาพ การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองที่เพิ่มทวีขึ้นจะนำมาซึ่งความไร้เสถียรภาพทางการเมืองได้ การสร้างความเป็นทันสมัยจึงสัมพันธ์กับความไร้เสถียรภาพทางการเมืองโดยสรุปได้ดังนี้

Social Mobilization = ความไม่สงบอารมณ

การพัฒนาทางเศรษฐกิจ

ความไม่สงบอารมณ = การเข้ามมีส่วนร่วม

โอกาสในการขยับฐานะ

การเข้ามมีส่วนร่วม = ไร้เสถียรภาพทางการเมือง

ประสิทธิภาพของสถาบัน

ส่วน John H. Kautsky ได้สรุปไว้ว่า Modernization เป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ทั้งนี้ผลกระทบของ Modernization ที่พึงมีต่อทางการเมือง อาจแยกพิจารณาได้เป็นสองลักษณะด้วยกันคือ Modernization ที่เกิดขึ้นภายในสังคม กับ Modernization ที่มาจากภายนอก ซึ่งทั้งสองลักษณะนี้จะสร้างผลกระทบทางการเมืองในลักษณะที่แตกต่างกันไป²⁰

ในสังคมที่มีการสร้างความเป็นทันสมัยจากภายใน ขุนนางผู้ปกครองสามารถที่จะปรับตนให้เข้ากับสภาพการณ์ใหม่ ๆ ไม่ยากนัก เพราะกระบวนการในลักษณะนี้จะเป็นไปไม่รวดเร็วนัก ขุนนางเหล่านี้อาจสร้างสถาบันหรือไม่ก็สร้างอุดมการณ์ขึ้นมาเพื่อปกป้องสถานภาพของพวกตน โดยปกติพวกนี้ก็จะสร้างกองทัพทหาร ระบบราชการซึ่งรวมอำนาจที่ศูนย์กลางภายใต้การบังคับบัญชาของพวกเขาเอง กฎระเบียบเก่า ๆ ก็เริ่มเปลี่ยนไปเป็นระเบียบใหม่ที่มีลักษณะเด็ดขาดขึ้น

ส่วนในสังคมที่ได้รับการสร้างความเป็นทันสมัยจากภายนอกหรือได้รับอิทธิพลจากต่างชาตินั้นมีผลต่อทางการเมืองในอีกรูปแบบหนึ่งคือ กระบวนการสร้างความเป็นทันสมัยจะเป็นไปอย่างทันทีทันใด กล่าวคือ ต่างชาติอาจส่งเครื่องจักรกลที่ทันสมัย เทคโนโลยีต่าง ๆ เข้าไป พวกขุนนางซึ่งเคยอยู่กับแบบแผนเก่า ๆ ก็จะถูกทำลายทันทีและจะตกอยู่ในฐานะที่ไม่อาจทำอะไรได้ทัน พวกนี้มักจะถูกกำจัดออกจากอำนาจในเวลาไม่นานนัก

Benjamin, Blue และ Coleman ได้ศึกษาพบว่า การสร้างความเป็นทันสมัยมีผลต่อการพัฒนาการเมืองเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในกรณีของประเทศอินเดีย ประเทศต่าง ๆ ที่ทั้งสามคนได้ค้นพบอาจสรุปได้ดังต่อไปนี้

ประการแรก การสร้างความเป็นทันสมัยมีความสัมพันธ์โดยตรงกับอัตราการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน กล่าวคือ เมื่อคนมีการศึกษาเพิ่มมากขึ้น มีการขยายตัวของชุมชนเมือง มีระบบผลิตแบบอุตสาหกรรมของสังคมจะเป็นผลให้คนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในอัตราสูง

ประการที่สอง การสร้างความเป็นทันสมัยจะเป็นผลให้จำนวนสมาชิกของพรรคการเมืองมีมากขึ้น

ประการที่สาม การสร้างความเป็นทันสมัยมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการแข่งขันในระบบพรรคการเมือง กล่าวคือ เมื่อบ้านเมืองเป็นทันสมัยคนมีการศึกษาดี การแข่งขันทางการเมืองจะเพิ่มมากขึ้น แต่ข้าสังคมใดมีระดับของความเป็นทันสมัยต่ำ การศึกษาของคนยังจำกัด ก็จะมีผลให้เกิดการผูกขาดอำนาจทางการเมืองขึ้นได้ง่าย

ประการที่สี่ การสร้างความเป็นทันสมัยจะมีผลให้พรรคการเมืองลดน้อยลง กล่าวคือ เมื่อคนมีการศึกษามากขึ้น ความแตกแยกทางการเมืองจะมีไม่มากนัก จึงทำให้เกิดพรรคการเมืองน้อยพรรค

ประการที่ห้า การสร้างความเป็นทันสมัยมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการมีพรรคการเมืองแบบก้าวหน้า แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับการเข้ามามีอำนาจทางการเมืองของกลุ่มทหาร²¹

การสร้างความเป็นทันสมัยทางการเมือง (Political Modernization)

นักวิชาการแต่ละคนต่างก็ให้นิยามของ Political Modernization ในลักษณะที่ต่างกันไป แต่ส่วนใหญ่ก็มักจะให้นิยามโดยมุ่งเน้นที่ความแตกต่างระหว่างการเมืองที่เป็นทันสมัยกับการเมืองแบบดั้งเดิมเป็นเกณฑ์ นั่นคือมองกันว่า Political Modernization เป็นกระบวนการเปลี่ยนการเมืองแบบดั้งเดิมให้เป็นการเมืองที่ทันสมัยนั่นเอง

Samuel P. Huntington ได้เสนอตัวแปรสำคัญ 3 ประการ ที่เกี่ยวเนื่องกับ **Political Modernization** คือ²²

1. ความเป็นเหตุเป็นผลของอำนาจหน้าที่ (**Rationalization of Authority**) ซึ่งหมายถึงการที่อำนาจทางการเมืองแบบดั้งเดิมซึ่งมีฐานอยู่ที่ประเพณี ศาสนา ครอบครัว หรือเชื้อชาติใด ๆ ถูกแทนที่โดยอำนาจทางการเมืองใหม่ที่ตั้งอยู่บนฐานของควมมีเหตุผล เป็นอำนาจทางการเมืองแห่งชาติ ความคิดของคนเปลี่ยนไปจากการมองว่ารัฐบาลเป็นผลผลิตของพระเจ้ามาเป็นผลผลิตของคนเราเอง คนเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในการตัดสินใจใด ๆ นอกจากนี้รัฐบาลแห่งชาติจะต้องมีอำนาจและมีอธิปไตยเหนืออำนาจในระดับท้องถิ่น

2. ความแตกต่างซับซ้อนของโครงสร้างและหน้าที่ทางการเมือง (**Differentiation of Political Structure**) และมีความชำนาญเฉพาะด้านมากขึ้น ส่วนองค์กรทางกฎหมาย องค์กรทหาร องค์กรบริหาร และองค์กรทางวิทยาศาสตร์ จะแยกตัวเป็นอิสระไม่ยุ่งกับการเมือง แต่จะสร้างหน่วยงานย่อย ๆ มารับหน้าที่ต่าง ๆ ออกไปอีก นอกจากนี้การเข้าสู่ตำแหน่งใด ๆ จะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์เรื่องของคุณสมบัติผลไม่ใช่เนื่องจากเป็นพวกพ้องหรือสนิทสนมกันเป็นการส่วนตัว

3. การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึงการที่กลุ่มทางสังคมต่าง ๆ พากันเข้ามามีส่วนร่วมในการเมืองทั่วทั้งสังคม การที่มีการเข้ามามีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้นนั้นอาจจะเป็นผลให้รัฐบาลจำเป็นต้องเข้าควบคุมประชาชนมากขึ้น หรืออาจจะทำให้ประชาชนเข้าควบคุมรัฐบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพขึ้นก็ได้ ในสังคมที่ทันสมัยนั้นราษฎรจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงเป็นส่วนใหญ่

ลักษณะของตัวแปรของ Political Modernization อาจเขียนเป็นรูปได้ดังนี้²³

โดยที่ :

$$\begin{array}{l}
 \text{ความเป็นเหตุเป็นผล} \\
 \text{ของอำนาจหน้าที่}
 \end{array}
 \uparrow
 +
 \begin{array}{l}
 \text{ความแตกต่างซับซ้อน} \\
 \text{และความชำนาญเฉพาะด้าน}
 \end{array}
 \uparrow
 +
 \begin{array}{l}
 \text{การเข้ามามีส่วนร่วม} \\
 \text{ทางการเมือง}
 \end{array}
 \uparrow
 =
 \begin{array}{l}
 \text{Political} \\
 \text{Modernization}
 \end{array}$$

S.N. Eisenstadt ได้สรุปลักษณะที่สำคัญของการสร้างความเป็นทันสมัยทางการเมืองไว้ 4 ประการ คือ

“ลักษณะประการแรกของการสร้างความเป็นทันสมัยทางการเมืองอยู่ที่การมีบทบาททางการเมืองและสถาบันทางการเมืองที่มีความแตกต่างซับซ้อนในระดับสูง และที่มีพัฒนาการทางการเมืองแบบศูนย์รวมและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันโดยมีเป้าหมาย และความโน้มเอียงที่เฉพาะเจาะจง ลักษณะประการที่สอง อยู่ที่การขยายกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กรการเมือง การบริหารส่วนกลาง ตลอดจนสามารถเข้าไปข้องเกี่ยวในทุก ๆ สัดส่วนของสังคม ลักษณะประการที่สาม อยู่ที่แนวโน้มแห่งศักยภาพของอำนาจในการที่จะขยายไปยังกลุ่มต่าง ๆ อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้นในสังคม และในที่สุดจะขยายไปยังคนหนุ่มสาวทุก ๆ คน ลักษณะประการที่สี่ เป็นลักษณะที่เห็นได้จากการที่ผู้นำแบบประเพณีดั้งเดิม ตลอดจนความชอบธรรมของบรรดาผู้นำเหล่านี้เริ่มเสื่อมสลายไปความเชื่อถือได้ของผู้นำทางด้านอุดมการณ์และสถาบันในสายตาของผู้อยู่ใต้การปกครองอันเป็นผู้คงไว้ซึ่งศักยภาพแห่งอำนาจก็จะมีเพิ่มมากขึ้น”²⁴

Almond กับ **Powell** ก็ได้สรุปไว้ในลักษณะที่คล้าย ๆ กัน แต่มุ่งไปที่ปัจจัยที่สำคัญ 2 ประการ คือ²⁵

1. ความแตกต่างซับซ้อนของโครงสร้างขององค์กรหรือสถาบันทางการเมืองในสังคมนั้น ๆ (Differentiation of Political Structure)
2. ความมีเหตุมีผลทางโลกของวัฒนธรรมทางการเมือง (Secularization of Political Culture)

Dankwart A. Rustow กับ **Robert E. Ward** ได้เสนอแนะตัวแปรของการสร้างความเป็นทันสมัยทางการเมืองไว้โดยชี้ว่าลักษณะของการเมืองที่เป็นทันสมัยจะต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้²⁶

1. ระบบองค์กรของรัฐจะทำหน้าที่เฉพาะอย่างและมีความแตกต่างซับซ้อน
2. โครงสร้างของการปกครองมีระดับของความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันสูง
3. มีกระบวนการที่เป็นเหตุเป็นผลแบบทางโลกในการตัดสินใจนโยบายทางการเมือง
4. การตัดสินใจนโยบายทางการเมืองการบริหารมีขอบข่ายที่ครอบคลุมทั้งสังคมมีปริมาณมาก และมีผลดี
5. ประชาชนมีความรู้สึกร่วมกันต่อประวัติศาสตร์ ดินแดนและเอกลักษณ์ของชาติอย่างกว้างขวาง
6. ประชาชนให้ความสนใจและเข้าเกี่ยวข้องกับระบบการเมืองอย่างกว้างขวาง ซึ่งอาจจะไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับประเด็นนโยบายก็ได้

7. มีการจัดสรรบทบาททางการเมืองโดยยึดหลักสัมฤทธิ์ผลหรือหลักคุณธรรม
8. วิธีการในการกำหนดกฎหมายและการตัดสินใจตั้งอยู่บนพื้นฐานของระบบกฎหมายเป็นผลแบบโลก (Secularization) และไม่มีบุคคลเป็นหลัก

การสร้างความเป็นทันสมัยทางการเมืองกับการพัฒนาทางการเมือง (Political Modernization and Political Development)

นักวิชาการหลายท่านที่ให้นิยามของคำว่า พัฒนาทางการเมืองก็คือ เปลี่ยนแปลงการเมืองไปสู่ทันสมัย บางทีคำสองคำนี้ก็ใช้แทนกันได้ในระดับหนึ่ง จบจนปี 1965 ซึ่ง Huntington เป็นคนแรกที่พยายามชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างและแยกคำว่า Political Modernization ออกจากคำว่า Political Development อย่างชัดเจน Political Modernization นั้น เป็นเรื่องซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับคน สังคม และเศรษฐกิจ ที่กำลังเป็นทันสมัยแต่ก็ไม่จำเป็นเสมอไป เพราะการสร้างความเป็นทันสมัยในทางเศรษฐกิจหรือสังคมอาจไม่เกี่ยวกับการเมืองเลย แต่สำหรับคำว่า การพัฒนาทางการเมืองนั้นจะต้องใช้ชี้บอกได้ไม่ว่าสังคมนั้นจะเป็นทันสมัยหรือไม่ก็ตาม เช่น เอเธนส์ในศตวรรษที่ 5 อาณาจักรโรมันในศตวรรษที่ 2 หรือจีนในศตวรรษที่ 8 ถือว่ามีระบบการเมืองที่อาจนับได้ว่าพัฒนาแล้ว ทั้ง ๆ ที่ลักษณะทางเศรษฐกิจสังคมอยู่ในลักษณะดั้งเดิม หรือปราศจากทันสมัยก็ตาม

ถ้าเราพิจารณาตัวแปรต่าง ๆ ของ Political Modernization ข้างต้นแล้วเราจะพบว่ากระบวนการนี้จะยังผลให้หน่วยงานของรัฐบาลกว้างขวาง ซึ่งจำเป็นต้องขยายองค์กรหรือสถาบันของรัฐในลักษณะของทั้งปริมาณและคุณภาพ ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะสนองตอบต่อความต้องการแปลก ๆ ใหม่ ๆ อันเกิดจากการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง และกระบวนการ Social Mobilization ให้ได้

ถ้าสัดส่วนของความสามารถในการสนองตอบของรัฐบาลกับข้อเรียกร้องจากการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองไม่ได้ดุลยภาพกันแล้ว การไร้เสถียรภาพทางการเมืองก็จะเกิดขึ้น

ประสิทธิภาพในการสนองตอบของรัฐมีมากเพียงไรก็จะหมายถึงว่าระบบการเมืองนั้นมีระดับของการพัฒนาทางการเมืองสูงด้วย และ Huntington ได้เสนอปัจจัย 2 ประการ ในการวัดระดับของการพัฒนาทางการเมือง คือ²⁷

1. ขอบข่ายของการสนับสนุน (Scope of Support) หมายถึงความมากน้อยที่ประชาชนไม่เพียงแต่เต็มใจที่จะซื้อสัตย์ผูกพันอยู่กับชนชั้น เผ่าพันธุ์ หรือกฎหมายของชาติและกระบวนการทางการเมือง แต่ยังช่วยให้การสนับสนุนสิ่งเหล่านี้ด้วย

2. ระดับของความเป็นสถาบัน (Level of Institutionalization) หมายถึงกระบวนการซึ่งองค์กรทางการเมือง และกระบวนการทางการเมืองมีคุณค่าและเสถียรภาพ และสามารถที่

จะสนองตอบต่อความคาดหวังหรือความต้องการที่เกิดขึ้นมาใหม่ได้ ซึ่งระดับของความเป็นสถาบันหรือความสามารถของสถาบันในการสนองตอบต่อความต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น เราอาจดูได้จาก

- 2.1 ความสามารถในการปรับตัว
- 2.2 ความยืดหยุ่น
- 2.3 ความเป็นอิสระ
- 2.4 ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน²⁸

ดังนั้นตามทฤษฎีของ Huntington จึงมองว่า Political Modernization เป็นเรื่องของ การเพิ่มในแง่ปริมาณ เช่น เพิ่มองค์กรให้มากขึ้น คนมีความคาดหวังเพิ่มขึ้น และจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น เป็นต้น ส่วน Political Development จะเป็นเรื่องของ การเพิ่มคุณภาพ คือการเพิ่มความสามารถขององค์กรหรือสถาบันทางการเมือง นั่นเอง

Political Modernization ในฐานะที่เป็นเรื่องของ การเพิ่มในเชิงปริมาณจึงอาจมีความสัมพันธ์กับ Political Development ในฐานะที่เป็น การเพิ่มในเชิงคุณภาพทั้งในแง่บวกและในแง่ลบ

ในแง่บวก อาจกล่าวได้ว่า Political Modernization เป็นกระบวนการที่สำคัญในการช่วยสร้างฐานทางการเมืองอันจะนำไปสู่การพัฒนาทางการเมืองในเวลาต่อมา กล่าวคือช่วยสร้างองค์กรต่าง ๆ ขึ้นมากมายหลากหลาย ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะจัดการหรือให้การสนองตอบต่อความต้องการใหม่ ๆ ได้ ช่วยทำให้วัฒนธรรมทางการเมืองแบบดั้งเดิมสลายไป คนพร้อมที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ยอมรับในเหตุผลและทำให้ความจงรักภักดีต่อกลุ่มท้องถิ่นกลายเป็นต่อรัฐชาติ อันจะนำมาซึ่งความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนภายในชาติ เป็นต้น

ในแง่ลบ Political Modernization อาจนำมาซึ่งการไร้เสถียรภาพทางการเมืองได้ ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการนี้บวกกับกระบวนการ Social Mobilization เป็นผลให้คนเข้าไปมีส่วนร่วมเพื่อหวังที่จะให้รัฐสนองตอบในแง่ของบริการต่าง ๆ อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น แต่ถ้าสถาบันทางการเมืองของรัฐไร้ประสิทธิภาพ หรือระดับของความเป็นสถาบันต่ำ การเมืองจะตกอยู่ในสภาวะไร้เสถียรภาพได้

ส่วน Almond กับ Powell มีทฤษฎีในลักษณะที่คล้ายคลึงกันกับ Huntington โดยมองว่า Political Modernization จะประกอบด้วยปัจจัยที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1. ระบบการเมืองมีโครงสร้างทางการเมืองที่แตกต่างซับซ้อน
2. มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบโลก

แต่สังคมที่มีระบบการเมืองที่ทันสมัยนั้นอาจจะมีระบบการเมืองที่ไม่พัฒนาก็ได้ ด้วยเหตุนี้ Almond กับ Powell จึงเชื่อว่าระบบการเมืองที่พัฒนาแล้วนั้น จะต้องมียุติธรรมอีกตัวหนึ่ง ที่เพิ่มเติมขึ้นมาจากปัจจัยของ Political Modernization และปัจจัยตัวนั้นก็คือความเป็นอิสระของระบบย่อย (Subsystem Autonomy)²⁹ ทั้งนี้ก็เพราะการที่ระบบย่อย หรือองค์กร สถาบันต่าง ๆ เช่น พรรคการเมือง สหภาพแรงงาน สมาคม กลุ่มอาชีพต่าง ๆ ต่างก็มีอิสระที่ในกระทำการใด ๆ รวมทั้งมีอิสระในการกำหนดนโยบายโดยไม่ตกอยู่ในอาณัติของหน่วยงานหรือองค์กรใด ซึ่งหมายถึงว่าระบบการเมืองโดยส่วนรวมจะมีประสิทธิภาพในการสนองตอบมากขึ้น เพราะข้อเรียกร้องในระดับหนึ่งจะได้รับการตอบสนองจากระบบย่อยหรือไม่ก็ถูกระบบย่อยยกส่งกรองไว้ให้อยู่ในลักษณะที่พอที่จะสนองตอบได้ เช่น พรรคการเมือง อาจช่วยสนองตอบในข้อเรียกร้องใด ๆ ของกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ได้ในระดับหนึ่ง โดยที่กลุ่มอาชีพเหล่านั้นไม่จำเป็นจะต้องนำข้อเรียกร้องเหล่านั้นมุ่งเสนอตรงต่อรัฐบาล ซึ่งถ้าทุกกลุ่มทำเช่นนั้นไม่มีรัฐบาลที่ใดในโลกที่จะสนองตอบได้ทัน ความวุ่นวายก็จะเกิดขึ้น

สรุปตามทรรศนะของ Almond กับ Powell นั้น มองว่า Political Modernization จึงเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการพัฒนาการเมือง นั่นเอง

วิกฤตการณ์ของการพัฒนาการเมืองอันเนื่องจากการสร้างความเป็นทันสมัย

ความเป็นทันสมัยถือได้ว่าเป็นปรากฏการณ์สากลที่สังคมทั่วโลกพยายามที่จะยึดเป็นเป้าหมายของการพัฒนา ในทางการเมืองก็เช่นกันทุกสังคมหวังที่จะพัฒนาการเมือง มีระบบการเมืองที่มีเสถียรภาพ มีประสิทธิภาพในการสนองตอบต่อความต้องการของสมาชิก ซึ่งในกรณีนี้นักวิชาการหลายท่านเชื่อว่าระบบการเมืองที่มีประสิทธิภาพได้ก็ต่อเมื่อเป็นระบบการเมืองที่เป็นทันสมัย มีโครงสร้างของระบบที่แตกต่างหลายหลาก มากพอที่จะสนองตอบต่อความต้องการในทุก ๆ สักส่วนของสังคมได้

แต่กระบวนการสร้างความเป็นทันสมัยหาได้เป็นไปอย่างราบรื่นอย่างที่บางคนคิดไม่ ในทางตรงข้ามสังคมที่อยู่ในช่วงของการสร้างความเป็นทันสมัยต้องประสบกับความไร้เสถียรภาพ มีวิกฤตการณ์หรือปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นเสมอ จึงเกิดมีคำพูดที่น่าคิดประโยคหนึ่งว่า "ความเป็นทันสมัยก่อให้เกิดเสถียรภาพ แต่การสร้างความเป็นทันสมัยก่อให้เกิดการไร้เสถียรภาพ" (Modernity breeds stability, modernization breeds instability)

วิกฤตการณ์อันเนื่องมาจากกระบวนการสร้างความเป็นทันสมัยและถือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาทางการเมืองนี้ Pye ได้สรุปไว้เป็น 6 ประการด้วยกันคือ³⁰

1. วิกฤตการณ์เรื่องของความผูกพัน (Identity Crisis)

ความผูกพันในที่นี้หมายถึงความรู้สึกรักชาติหรือชาตินิยม ตลอดจนความรู้สึกของประชาชนที่ว่าพวกเขาเป็นพวกเดียวกันอยู่ในสังคมอันเดียวกัน วิกฤตการณ์นี้เกิดขึ้นในช่วงของการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเป็นทันสมัย สิ่งที่ชุมชนเคยยอมรับกันว่าเป็นของ "พวกเขา" จะไม่เป็นที่ยอมรับอีกต่อไป วิกฤตการณ์เรื่องความผูกพันนี้อาจแบ่งได้เป็น 4 รูปแบบด้วยกัน คือ

1.1 ความผูกพันต่อดินแดน วิกฤตการณ์นี้ส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นกับประเทศเกิดใหม่ ทั้งนี้เนื่องจากเส้นแบ่งเขตแดนไม่ชัดเจน หรืออาจจะเกิดในประเทศที่เคยเป็นอาณานิคมมาก่อน หลังจากได้เอกราชจึงเกิดเป็นปัญหาขึ้น เนื่องจากแต่ละประเทศต่างก็พากันอ้างสิทธิในดินแดนที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน หลังจากที่ดินแดนส่วนนั้นตกอยู่ภายใต้การปกครองของประเทศใด ปัญหาเรื่องความผูกพันต่อชาติก็จะเกิดขึ้น ถ้าระบบการเมืองของประเทศนั้นไม่สามารถทำให้ประชาชนในส่วนหรือดินแดนนั้น ๆ มีความผูกพันต่อชาติเดียวกันได้ ซึ่งในการนี้อาจจะทำได้โดยการสร้างถนนหนทาง การคมนาคมสื่อสาร ขยายการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ประโยชน์กับประชาชนในเขตล้าหลังขยายการศึกษา ตลอดจนสร้างสัญลักษณ์อันเป็นที่จะนำความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชาติได้

1.2 ความผูกพันต่อกลุ่มทางสังคมหรือชนชั้นใด ๆ ซึ่งกลุ่มทางสังคมหรือชนชั้นใด ๆ มีบทบาทที่สำคัญยิ่งที่มีผลให้คนไปผูกพันอยู่กับหน่วยทางสังคมใด ๆ มากกว่าที่จะมีความผูกพันต่อชาติ ปัญหานี้เราพบได้จากกรณีในประเทศอเมริกากลางที่คนมีความจงรักภักดีต่อท้องถิ่นมากกว่าที่จะจงรักภักดีต่อชาติ

1.3 ความผูกพันต่อกลุ่มเชื้อชาติ ในหลายประเทศที่ประกอบด้วยกลุ่มชนหลายเชื้อชาติรวมกัน แต่ละเชื้อชาติต่างก็มีขนบธรรมเนียม ภาษา ศาสนา และวัฒนธรรมที่เป็นของตัวเอง สำหรับประเทศเกิดใหม่อันมีประสบการณ์ของการต่อสู้ร่วมกันในระหว่างกลุ่มเชื้อชาติต่าง ๆ เพื่อขับไล่จักรวรรดินิยม ในช่วงแรกผู้นำอาจจะได้รับการยอมรับจากคนทุกกลุ่มเชื้อชาติในฐานะที่เป็นตัวแทนผลประโยชน์ของชาติ แต่ต่อมาปัญหาจะเกิดขึ้นเพราะผู้นำอาจจะไม่เป็นที่ยอมรับกันต่อไปในบางกลุ่มเชื้อชาติ มีการมองว่าผู้นำเป็นคนของอีกเชื้อชาติหนึ่ง อีกวัฒนธรรมหนึ่ง ตัวอย่างของวิกฤตการณ์นี้เราจะพบได้จากสถานการณ์ในประเทศแบบอัฟริกาและเอเชียหลายประเทศ

ทางแก้วิกฤตการณ์ที่คนจงรักภักดีต่อกลุ่มเชื้อชาติหรือกลุ่มทางสังคมย่อย ๆ ให้เปลี่ยนไปเป็นจงรักภักดีต่อชาตินั้นอาจจะกระทำได้สองทางคือ โดยการผสมกลมกลืน (Assimilation) และโดยการช่วยเหลือให้ความสะดวกสบายในรูปแบบต่าง ๆ โดยวางรากฐานอยู่บนการให้เกียรติกัน

1.4 ผลของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วิกฤตการณ์เรื่องความผูกพันนี้อาจนับได้ว่าส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว และคนเห็นความแตกต่างมากขึ้น ไม่ว่าจะรักษาของเก่าของดั้งเดิมไว้มากน้อยขนาดใด และควรจะได้รับเอาสิ่งใหม่อันเนื่องมาจากการสร้างความเป็นทันสมัยอีกเท่าไร ความไม่แน่ใจไม่มั่นใจของคนจะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ความแตกต่างระหว่าง "ของเขา" กับ "ของเรา" จะเพิ่มมากขึ้น ความผูกพันต่อชาติก็จะถูกทำลายลง

2. วิกฤตการณ์เรื่องของความชอบธรรม (Legitimacy Crisis)

ในที่นี้หมายถึงโครงสร้างหลักทางการเมือง ตลอดจนการดำเนินการของรัฐบาลสายตัว ไม่เป็นที่ยอมรับของสมาชิกของสังคมอีกต่อไป ซึ่งสาเหตุที่สำคัญของวิกฤตการณ์เรื่องความชอบธรรมนี้อาจจะสรุปได้เป็น 4 ประการ คือ³¹

2.1 มีข้อขัดแย้งกันหรือฐานที่มาในการใช้อำนาจไม่พอเพียง เมื่อสังคมมีการสร้างความเป็นทันสมัย คนเรียนรู้เพิ่มขึ้น ความเชื่อ ค่านิยมแบบดั้งเดิมจะถูกทำลายลงตามกระบวนการ Social Mobilization ฐานที่มาของอำนาจแบบดั้งเดิมจะค่อย ๆ สลายไป อำนาจของผู้ปกครองจะถูกท้าทาย ลักษณะของอำนาจที่มีเหตุมีผลกว่าจะเข้าไปแทนที่อำนาจที่มาจากความเชื่อและประเพณี

2.2 โครงสร้างของรัฐบาลอาจแตกแยกได้เนื่องมาจากมีการแข่งขันแย่งชิงอำนาจมากเกินไป และปราศจากกลุ่มสถาบันรองรับ ซึ่งวิกฤตการณ์นี้มาจากผู้นำ กล่าวคือ ผู้นำแตกแยกกันเอง และไม่สามารถที่จะสร้างสถานการณ์ของรัฐให้เป็นที่ยอมรับของสมาชิกของสังคมได้ หรือไม่ก็สถาบันที่มีอยู่ขาดประสิทธิภาพในการสนองตอบต่อความต้องการที่เพิ่มขึ้นของบรรดาเหล่าสมาชิกได้

2.3 ประชาชนไม่ยอมรับฐานที่มาของอำนาจแบบดั้งเดิม ตลอดจนสัญญาแบบโกหกปกคลุมที่ผู้นำให้ไว้ และจะเป็นผลให้ผู้นำนั้นต้องถูกโค่นล้มไป

2.4 กระบวนการเรียนรู้ดำเนินไปอย่างผิดพลาด โดยมากจะเกิดในประเทศกำลังเปลี่ยนแปลง เด็ก ๆ จะถูกสอนให้เคารพเชื่อฟังคำสั่งจากพ่อแม่โดยปราศจากการโต้แย้ง ผู้ใหญ่ถูกอบรมให้ฟังพาทหรือเชื่อฟังปฏิบัติตามผู้นำทางสังคมและการเมือง เมื่อบ้านเมืองเป็นทันสมัยมากขึ้น แต่ผู้ปกครองไม่อาจสนองตอบได้หมด คนก็ไม่ยอมรับและจะพยายามแสวงหาผู้นำใหม่ ๆ ที่สามารถเป็นที่พึ่งของพวกเขาได้อยู่เสมอ

3. วิกฤตการณ์เรื่องของการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation Crisis)

โดยทั่ว ๆ ไปแล้ว การเข้ามามีส่วนร่วม หมายถึงการเข้าไปข้องเกี่ยวในกระบวนการทาง

การเมือง วิกฤตการณ์ของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองจึงหมายถึงการที่คนเข้าไปข้องเกี่ยวกับการเมืองในปริมาณที่มาก ซึ่งอาจรู้ได้จากจำนวนคนที่เข้าไปมีส่วนร่วมโดยตรง เช่น ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง เดินขบวน หรืออาจรู้ได้จากจำนวนกลุ่มทางการเมืองที่เพิ่มมากขึ้นอย่างทันทีทันใดในขณะที่สถาบันทางการเมืองที่มีอยู่ไม่สามารถที่จะสนองตอบต่อข้อเรียกร้อง หรือความต้องการได้ทัน

วิกฤตการณ์ของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองอาจเกิดขึ้นภายใต้สภาพการณ์ดังต่อไปนี้³²

1. ผู้ปกครองคิดไปว่าคนเท่านั้นที่มีสิทธิในการปกครองแต่เพียงผู้เดียว จึงไม่ยินยอมที่จะให้กลุ่มทางสังคมหรือผู้นำกลุ่มอื่นเข้าไปมีส่วนร่วม พวกนี้จึงเกิดความคับแค้นใจ รวมตัวกันเข้าและพากันเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบที่ก้าวร้าว รุนแรง เช่น มีการเดินขบวนประท้วง ตลอดจนการจลาจลทางการเมือง

2. กลุ่มที่เรียกร้องต่อรัฐบาลให้สนองตอบต่อความต้องการของพวกเขาในลักษณะใด ๆ อาจมีการจัดองค์กรอยู่ในรูปของสถาบันซึ่งรัฐบาลมองว่าเป็นองค์กรที่ผิดกฎหมายจึงไม่สนองตอบ การรวมตัวกันเพื่อเข้ามีส่วนร่วมในรูปแบบต่าง ๆ จึงเกิดขึ้น เช่น การรวมตัวของกลุ่มเชื้อชาติหรือชนชั้น เป็นต้น

3. ผู้ปกครองอาจมองว่าข้อเรียกร้องเพื่อขอเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่ถูกต้อง เพราะใช้วิธีการที่ผิดกฎหมาย เช่น ใช้กำลังรุนแรง หรือการเดินขบวน เป็นต้น

4. ผู้ปกครองอาจมองว่าข้อเรียกร้องบางอย่างของผู้ที่เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นไม่ถูกต้องตามทำนองครองธรรม เช่น เรียกร้องขอแบ่งแยกดินแดน ตั้งตัวเป็นประเทศอิสระ หรือเรียกร้องขอให้มีการกระจายอำนาจออกจากส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่น ซึ่งผู้ปกครองเกรงกลัวว่าถ้ามีการกระจายอำนาจจะเป็นผลให้กลุ่มเชื้อชาติที่นับได้ว่าเป็นคนส่วนใหญ่ในแถบใด ๆ อาจใช้ประโยชน์จากการนี้ และยิ่งผลให้อำนาจแห่งชาติ ตลอดจนความภักดีต่อชาติสลายไป

5. กลุ่มที่เรียกร้องขอเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองไม่ต้องการที่จะร่วมใช้อำนาจกับผู้นำปัจจุบัน แต่กลับต้องการที่จะเปลี่ยนผู้ปกครองเสียใหม่

4. วิกฤตการณ์เรื่องความสามารถในการเข้าถึงประชาชน (Penetration Crisis)

ระดับของความสามารถในการเข้าถึงประชาชนของรัฐบาลนั้นอาจดูได้จากโอกาสที่นโยบายของรัฐสามารถดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพไม่ว่าจะเป็นเรื่องของภาษี การควบคุมพฤติกรรมที่ผิดแผกของเหล่าสมาชิก การให้สวัสดิการทางสังคม การพัฒนาชนบท ฯลฯ ในขณะที่ตัวประชาชนเองก็สามารถเข้าถึงข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับนโยบายเป็นอย่างดีและถูกต้องเที่ยงตรง พร้อมทั้งเต็มใจที่จะปรับตนเพื่อรับนโยบายนั้น ๆ

บางคนอาจมองได้ว่า ความสามารถในการเข้าถึงประชาชนของรัฐบาลขึ้นอยู่กับระดับของวิทยาการเทคโนโลยีที่นำมาใช้ ประเด็นนี้อาจเป็นจริงในบางประเทศเท่านั้น ในบางประเทศระดับของเทคโนโลยีที่นำมาใช้อาจจะต่ำ แต่ความสามารถในการเข้าถึงประชาชนทำให้ประชาชนยอมรับรัฐบาลมีมากก็มี ทั้งนี้เนื่องจากแบบแผนของวัฒนธรรมเอื้ออำนวยต่อการนี้

เราอาจจะสรุปสาเหตุอันนำไปสู่วิกฤตการณ์ของความสามารถในการเข้าถึงประชาชนของรัฐบาลได้เป็น 4 ประการด้วยกันคือ

1. การขยายอาณาเขตหรือได้ดินแดนเพิ่ม ทำให้รัฐบาลต้องขยายอำนาจให้ไปถึง ดินแดนนั้น ๆ อยู่ห่างไกลจากศูนย์แห่งอำนาจมาก ปัญหาเรื่องการแบ่งแยกดินแดนก็จะตามมา

2. ความแตกต่างกันในระหว่างท้องถิ่นต่าง ๆ ไม่ว่าจะอยู่ในรูปของภาษา ศาสนา เชื้อชาติ ความคาดหวัง อุดมการณ์ ฯลฯ ซึ่งรัฐบาลกลางจำเป็นต้องให้ความสำคัญในทุก ๆ ท้องถิ่นในระดับเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน แต่ในความเป็นจริงนั้นไม่มีประเทศใดที่สร้างความเจริญให้กับท้องถิ่นได้ทุกท้องถิ่นอย่างเสมอภาคกัน พวกที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นที่ไม่ได้รับการพัฒนาจะพากันต่อต้าน ไม่ให้ความร่วมมือกับรัฐบาลได้

3. ชุมชนมีความเป็นอิสระในตนเองสูง ซึ่งมีประเพณี ภาษา ศาสนาของตนเอง เช่น ชาวจีนในมาเลเซีย เผ่าต่าง ๆ ที่รวมกันเป็นรัฐชาติในแอฟริกา วิกฤตการณ์ของการเข้าถึงประชาชนเกิดขึ้นเมื่อผู้ปกครองส่วนกลางมองว่าความเป็นอิสระในตนเองของชุมชนย่อยนี้เป็นผลเสียต่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชาติ

4. ชุมชนชาวนาในชนบทไม่ได้รับการเหลียวแลจากรัฐบาลกลางเท่าที่ควร ความแตกต่างระหว่างเมืองกับชนบทสามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน เมื่อมีการสร้างความเป็นทันสมัย กระบวนการ Social Mobilization จะเป็นตัวผลักดันให้ชาวนาเข้าไปมีส่วนร่วมเรียกร้องต่อรัฐบาลกลางในเรื่องของสวัสดิการทางสังคม การประกันราคาข้าว ฯลฯ

5. วิกฤตการณ์เรื่องของการแจกแจงทรัพยากรของสังคม (Distribution Crisis)

วิกฤตการณ์นี้เกิดขึ้นเนื่องจากสังคมมีการสร้างความเป็นทันสมัยอันจะยังผลให้คนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น และจะเรียกร้องให้รัฐบาลสนองตอบมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันรัฐบาลเองก็จำเป็นต้องหาทางเพิ่มประสิทธิภาพในการแจกแจงทรัพยากรของสังคมไม่ว่าจะอยู่ในรูปของวัฒนธรรมหรือนามธรรมให้มากขึ้น เพื่อความอยู่รอดของตนเอง รัฐบาลที่มีความสามารถในการก่อให้เกิดการกระจายรายได้ สินค้าและบริการ ตลอดจนเงินสิ่งที่มีคุณค่าของสังคมอื่น ๆ เช่น อำนาจและอิทธิพล รัฐบาลนั้นก็อาจรอดพ้นจากวิกฤตการณ์นี้ไปได้

แต่สิ่งที่ประเทศกำลังพัฒนาต่างประสบก็คือ ในช่วงแรกของการพัฒนานั้นจะนำมาซึ่งความไม่เท่าเทียมกัน ประเทศยิ่งพัฒนาไปปรากฏว่าคนส่วนใหญ่ยิ่งจนลง แต่คนเพียงกลุ่มน้อยเท่านั้นที่ได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนานี้ ปัญหาเรื่องการแจกแจงนี้จะเป็นผลส่งให้เกิดวิกฤตการณ์ของความชอบธรรม และวิกฤตการณ์ของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองอีกด้วย

6. วิกฤตการณ์เรื่องของความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Integration Crisis)

วิกฤตการณ์นี้เหลื่อมล้ำและเกี่ยวเนื่องกันกับวิกฤตการณ์ของความชอบธรรม การแจกแจงทรัพยากรและการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง นั่นคือถ้ารัฐบาลไร้ความสามารถในการสนองตอบในรูปของการแจกแจงทรัพยากรในสังคมอย่างเป็นธรรมแล้ว คนจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากยิ่งขึ้น ปัญหาความชอบธรรมของรัฐบาลจะตามมา เป็นผลให้รัฐบาลเกิดความสั่นคลอนแต่ในทางตรงกันข้าม ถ้ารัฐบาลสามารถให้บริการหรือสามารถเข้าถึงประชาชนแล้ว ความชอบธรรมก็จะเกิดขึ้น เป็นผลให้รัฐบาลเองมีเสถียรภาพ และจะยังผลให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในชาติด้วย

บทสรุป

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า กระบวนการสร้างความทันสมัย เป็นกระบวนการทางเศรษฐกิจ สังคมที่จะต้องเกิดขึ้นในทุกสังคมโดยไม่อาจที่จะหลีกเลี่ยงได้ ที่สำคัญก็คือ กระบวนการนี้มีส่วนสัมพันธ์หรือเกี่ยวเนื่องกับกิจกรรมและการเปลี่ยนแปลงของมนุษย์ในแทบทุกด้าน โดยเฉพาะกิจกรรมทางการเมือง

สังคมใดที่ทันสมัยมากขึ้น หากได้หมายความว่าสังคมนั้นจะมีแต่ความร่มเย็นเป็นสุขเสมอไปไม่ ในสังคมที่กระบวนการสร้างความทันสมัยเป็นไปอย่างรวดเร็ว นั้น นักวิชาการพบว่า เกิดแรงผลักดันให้มีการปฏิรูปทางการเมืองและการบริหารได้ง่าย

นอกจากนี้ เราจะพบว่ากระบวนการสร้างความทันสมัยยังมีสัมพันธ์กับสภาพของระบบการเมืองอย่างใกล้ชิด กล่าวคือ ระบบการเมืองของสังคมที่มีความทันสมัยมาก ๆ มักจะเป็นระบบการเมืองที่ทันสมัยด้วย อย่างไรก็ตาม บ้านเมืองที่มีระบบการเมืองที่ทันสมัยนั้นก็ทำได้หมายความว่าระดับของการพัฒนาทางการเมืองจะสูงตามไปด้วยไม่ แต่นักวิชาการจำนวนหนึ่งก็ยอมรับกันว่าความทันสมัยของระบบการเมืองเป็นพื้นฐานที่สำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาการเมือง โดยเฉพาะในสังคมปัจจุบัน

เชิงอรรถ

¹S.H. Alatas, *Modernization and Social Change*, (Sydney: New Century, 1972), p. 22.

²C.E. Black, *The Dynamics of Modernization*, (N.Y.: Harper and Row, 1966), p. 7.

³D.E. Apter, *The Politics of Modernization*, (Chicago: The University of Chicago Press, 1965), p. 67.

⁴E. Shils, *Political Development in the New States*, (The Hague: Mouton and Co., 1965), p. 10.

⁵โปรดพิจารณา James O'Connell, "The Concept of Modernization," in C.E. Black, ed., *Comparative Modernization*, (N.Y.: The Free Press, 1976), pp. 17-24.

⁶โปรดพิจารณา Talcott Parsons, *The Social Structure*, (Glencoe, Free Press, 1951)

⁷Almond & Powell, *Comparative Politics: A Developmental Approach*, (Boston: Little Brown and Co., 1966), pp. 215-218.

⁸S.P. Huntington, *Political Order in Changing Societies*, (New Haven: Yale University Press, 1971), pp. 32-33.

⁹K. Biggerstaff, "Modernization and Early Modern China," in C.E. Black, ed., *Comparative Modernization*, Op.cit., pp. 148-149.

¹⁰Op.cit., Apter, p. 67.

¹¹Ibid.,

¹²Karl W. Deutsch, "Social Mobilization and Political Development," in Finkle and Gable, ed., *Political Development and Social Change*, (N.Y.: Wiley and Sons., 1966), pp. 384-405.

¹³โปรดพิจารณา S. Huntington, "The Change to Change: Modernization, Development, and Politics," *Journal of Comparative Politics*, April, 1971, pp. 283-322.

¹⁴Op.cit., C.E. Black, *The Dynamics of Modernization*, pp. 67-89.

¹⁵Op.cit., Huntington, pp. 33-34.

¹⁶อ้างอิงใน Ibid., p. 43.

¹⁷อ้างอิงใน Ibid., p. 47.

¹⁸ibid., p. 48.

¹⁹ข้างใน Ibid., p. 40.

²⁰John H. Kautsky, **The Political Consequences of Modernization**, (N.Y.: John Wiley and Sons, 1972), pp. 44-49.

²¹โปรดพิจารณา Roger W. Benjamin, Richard N. Blue, Stephen Coleman, "Modernization and Political Change: A Comparative Aggregate Data Analysis of India Political Behavior," ใน R. Benjamin, A. Arian, J. Coleman, **Patterns of Political Development**, (N.Y.: David McKay Co., 1972), pp. 30-80.

²²Op.cit., Huntington, pp. 34-35.

²³F. La Mond Tullis, **Politics and Social Change in Third World Countries**, (N.Y.: John Wiley and Sons, 1973), p. 55.

²⁴S.N. Eisenstadt, "Bureaucracy and Political Development," ใน J. La Palombara ed., **Bureaucracy and Political Development**, (N.J.: Princeton University Press, 1971), p. 99.

²⁵ดูรายละเอียดใน Op.cit., Almond and Powell, pp. 215-218.

²⁶D.A. Rustow and R.E. Ward, **Political Modernization in Japan and Turkey**, (N.J.: Princeton University Press, 1964), pp. 6-7.

²⁷Op.cit., Huntington, p. 12.

²⁸เราจะพิจารณาในรายละเอียดในเรื่องของความเป็นสถาบันในบทที่ 7

²⁹Op.cit., Almond and Powell, pp. 215-218.

³⁰Lucian W. Pye, **Aspects of Political Development**, (Boston: Little, Brown and Co., 1966), pp. 62-66 แต่ Pye ได้กล่าวถึงวิกฤตการณ์นี้ไว้เพียง 5 ประการ ใน Leonard Binder และคณะ, **Crises and Sequences in Political Development**, (N.J.: Princeton University Press, 1971), p. VIII

³¹Lucian W. Pye, "The Legitimacy Crisis," in Ibid., Binder และคณะ, pp. 138-148.

³²ibid., pp. 187-192.

กิจกรรมบทที่ 4

ศัพท์สำคัญ

Modernization
Universalistic
Specific
Achievement
Westernization
Industrialization
Urbanization
Economic Development
Participation
Political Modernization
Rationalization of Authority
Identity Crisis
Legitimacy Crisis
Political Participation Crisis
Penetration Crisis
Distribution Crisis
Integration Crisis

คำถามท้ายบท

1. Modernization หมายถึงอะไร
2. ท่านเข้าใจว่า "Modernization เป็นสะพานเชื่อมระหว่างสังคมดั้งเดิมกับสังคมสมัยใหม่" อย่างไร
3. จงกล่าวถึงปัจจัยที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสร้างความเป็นทันสมัยมาพอสังเขป
4. จงวิเคราะห์คำกล่าวที่ว่า "กระบวนการสร้างความเป็นทันสมัยเป็นกระบวนการที่สลับซับซ้อน"
5. "Modernization เป็นกระบวนการที่เกี่ยวพันกับการเมืองอย่างใกล้ชิด" จงอภิปราย

6. จงอภิปรายถึงปัจจัยที่ Huntington ใช้วัดว่าระบบการเมืองใดมีระดับของความ เป็นทันสมัยขนาดใด มาพอสังเขป
7. จงอภิปรายคำกล่าวที่ว่า "Modernity breeds stability but modernization breeds instability"
8. จำเป็นหรือไม่ว่าระบบการเมืองที่เป็นทันสมัยเป็นระบบการเมืองที่พัฒนาแล้ว จง อภิปราย
9. จงกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่าง Political Modernization กับ Political Development มาอย่างละเอียด
10. Modernization อาจนำมาซึ่งวิกฤตการณ์ทางการเมืองหลายประการ จงอธิบายวิกฤต- การณ์เหล่านี้มาพอสังเขป